

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

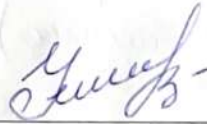
ФАКУЛЬТЕТ ПОДАТКОВОЇ СПРАВИ, ОБЛІКУ ТА АУДИТУ
КАФЕДРА ОБЛІКУ ТА АУДИТУ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему: Основи складання фінансової звітності ПрАТ

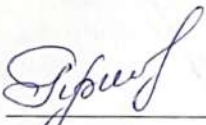
«Тернопільський молокозавод» та оцінка його фінансового стану

Здобувача вищої освіти _____
рівня
2 курсу, ОМОЗ -24-1_групи,

підпис здобувача

Дерев'янко Ірина
Віталіївна

Науковий керівник

підпис керівника

к.е.н., доцент
Гуріна Наталія
Валеріївна

Гарант освітньо-
професійної програми

підпис керівника

Прізвище, ім'я, по
батькові, науковий
ступінь вчене
Косичук О.П.

Допущено до захисту за
рішенням кафедри обліку та аудиту
протокол від 12.01 № 12

підпис завідувача

Прізвище, ім'я, по
батькові, науковий
ступінь вчене
Місевич А.В.

Реєстрація № 4 16.01.2026 р.

(дата)

(підпис відповідальної особи)

Результати перевірки

до захисту
(до захисту, на доопрацювання)

16.01.26

(дата)

(підпис)

Результат захисту

5 (відмінно)
(оцінка)

06.02.2026

(дата)

(підпис)

Голова комісії:

(підпис)

Т. Г. Камінська
(ініціали, прізвище)

Члени комісії:

(підпис)

О. П. Колісник
(ініціали, прізвище)

(підпис)

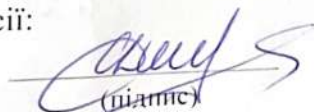
В. М. Метелиця
(ініціали, прізвище)

(підпис)

Б. М. Занько
(ініціали, прізвище)

Секретар комісії:

(підпис)

Д. Л. Судак
(ініціали, прізвище)

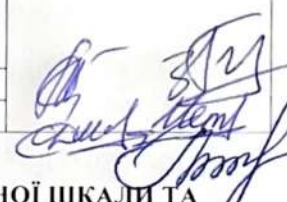
БЛАНК ОЦІНЮВАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

Об'єкти контролю	Діапазон оцінки в балах	Фактична кількість балів	Примітки	Дата, П.І.Б.: керівника, голови комісії членів комісії, секретаря, (підписи)
------------------	-------------------------	--------------------------	----------	--

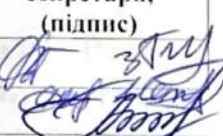
ОЦІНЮВАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ КЕРІВНИКОМ ТА РЕЦЕНЗЕНТОМ

1. Зміст роботи (наукова і практична значимість роботи, її наукова новизна, глибина дослідження, здатність екстраполяції теоретичних висновків до практичних ситуацій, наявність сильних і слабких сторін, логічність та послідовність викладення матеріалу тощо)	від 0 до 30	30		
2. Рівень підготовки здобувача (володіння професійною термінологією, вміння здійснювати аналіз, приймати рішення, вносити пропозиції тощо)	від 0 до 10	10		
3. Ставлення здобувача до виконаної роботи (дотримання календарного плану, урахування пропозицій зауважень наукового керівника, оформлення роботи тощо)	від 0 до 10	10		
РАЗОМ БАЛІВ*	від 0 до 50	50		

ОЦІНЮВАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ КОМІСІЄЮ ПО ЗАХИСТУ

1. Доповідь	від 0 до 15	15		
2. Роздатковий матеріал	від 0 до 5	5		
3. Знання теоретичного та практичного матеріалу, вміння відповідати на запитання	від 0 до 30	23		
РАЗОМ БАЛІВ	від 0 до 50	43		
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ	від 0 до 100	93		

ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ЗА 100-БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ ТА ШКАЛИ ЄКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	Дата	П.І.Б.: голови, членів комісії, секретаря, (підписи)
93	A	5 (відмінно)	06.02.2019	

Правила переведенням оцінок до національної шкали та шкали ЄКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)
80-89	B	4 (добре)
70-79	C	
60-69	D	3 (задовільно)
50-59	E	
35-49	FX	2 (незадовільно)

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет податкової справи, обліку та аудиту

Кафедра обліку та аудиту

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Затверджую

Завідувач кафедри О.П. Колісник

28.11.2024 р.

Завдання на кваліфікаційну роботу
здобувачу вищої освіти

Дерев'яню Ірині Віталіївні

1. Тема кваліфікаційної роботи Основи складання фінансової звітності
ПрАТ «Тернопільський молокозавод» та оцінка його фінансового стану

Затверджена наказом ректора від «04» грудня 2024 р. №1818

2. Строк здачі закінченої роботи «16» грудня 2025 р.

3. Цільова установка: Провести наукове дослідження за темою.

Мета роботи полягає в дослідженні, узагальненні, аналізі та складанні
фінансової звітності підприємства.

Об'єктом дослідження виступає фінансова звітність ПрАТ «Тернопільський
молокозавод».

Предметом дослідження є фінансова звітність підприємства.

4. Вихідні дані до роботи звітність підприємства

5. Перелік графічного матеріалу 4 таблиці, 2 рисунка

6. Зміст кваліфікаційної роботи (перелік питань за кожним розділом **Розділ 1. Теоретико-методологічні основи складання фінансової звітності та аналізу фінансового стану підприємства.** 1.1. Сутність, значення та призначення фінансової звітності підприємства 1.2. Нормативно-правове регулювання фінансової звітності підприємства 1.3. Фінансовий стан підприємства та методи його оцінки. **Розділ 2. Організація складання фінансової звітності на прикладі ПрАТ «Тернопільський молокозавод»** 2.1. Загальна характеристика підприємства та його фінансово-господарської діяльності. 2.2. Організація бухгалтерського обліку на ПрАТ «Тернопільський молокозавод». 2.3. Формування та подання фінансової звітності підприємства. 2.4. Аналіз змісту основних форм фінансової звітності ПрАТ «Тернопільський молокозавод». **Розділ 3. Оцінка фінансового стану підприємства на основі фінансової звітності ПрАТ «Тернопільський молокозавод».** 3.1. Аналіз ліквідності та платоспроможності ПрАТ

«Тернопільський молокозавод» 3.2. Аналіз фінансової стійкості, діяльності та рентабельності ПрАТ «Тернопільський молокозавод»
Виявлення фінансових ризиків та напрямів їх вирішення на П
«Тернопільський молокозавод».

7. Календарний план виконання роботи

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	
		За планом	Фактично
1	2	3	4
1.	Вибір теми, вивчення літературних джерел та складання плану роботи	21.10. - 25.10.2024 р.	21.10. - 25.10.
2.	Підготовка розділу роботи та подання його керівнику		
2.1	першого	15.05.2025 р.	15.05.2025
2.2	другого	30.09.2025 р.	30.09.2025
2.3	третього	01.12.2025 р.	01.12.2025
3.	Підготовка вступу та висновків	09.12.2025 р.	09.12.2025
4.	Доопрацювання з урахуванням зауважень керівника	16.12.2025 р.	16.12.2025
5.	Перевірка роботи на плагіат	26.12.2025 р.	26.12.2025
6.	Попередній захист роботи	14.01.2026 р.	14.01.2026
7.	Отримання відгуку керівника роботи	20.01.2026 р.	20.01.2026
8.	Отримання зовнішньої рецензії	27.01.2026 р.	27.01.2026
9.	Допуск до захисту зав. кафедрою	30.01.2026 р.	30.01.2026
10.	Захист роботи	06.02.2026 р.	06.02.2026

8. Дата видачі завдання «28»жовтня 2024 р.

9. Керівник кваліфікаційної роботи

(підпис)

Гуріна Н.В.
(прізвище, ініціали)

10. Гарант освітньо-професійної програми

(підпис)

Колісник О.П.
(прізвище, ініціали)

11. Завдання до виконання отримав здобувач вищої освіти

(підпис)

Дерев'янка І.В.
(прізвище, ініціали)

Факультету податко

Кафедра обліку та а

про пер

ПІБ автора твору

ПІБ наукового керівника

Тип роботи, що перевіряється
(курсова, кваліфікаційна
(проект))

Тема роботи

Рік написання

Оригінальний текст у роботі
складає %

Схожість %

Цитати %

Відповідальна особа

Факультету податкової справи, обліку та аудиту

Кафедра обліку та аудиту

ДОВІДКА
про перевірку кваліфікаційної роботи (проєкту)
на академічний плагіат

ПІБ автора твору	Дерев'янка Ірина Віталіївна
ПІБ наукового керівника	Гуріна Н. В.
Тип роботи, що перевіряється (курсова, кваліфікаційна робота (проєкт))	Кваліфікаційна робота
Тема роботи	Основи складання фінансової звітності підприємства та оцінка його фінансового стану
Рік написання	2025
Оригінальний текст у роботі складає %	81,51%
Схожість %	18.49%
Цитати%	2.91%

Відповідальна особа

Судак Д. Л.
(П.І.Б.)

(підпис)

АНОТАЦІЯ

Основи складання фінансової звітності ПрАТ «Тернопільський молокозавод» та оцінка його фінансового стану

Мета роботи полягає в дослідженні, узагальненні, аналізі та складанні фінансової звітності підприємства.

Завданнями роботи є дослідити та проаналізувати етапи складання фінансової звітності, проаналізувати фінансовий стан підприємства

Предметом дослідження є фінансова звітність підприємства.

Об'єктом дослідження виступає фінансова звітність ПрАТ «Тернопільський молокозавод»

Базою дослідження виступає ПрАТ «Тернопільський молокозавод»

За результатами дослідження сформульовані науково обґрунтовані висновки та практичні рекомендації щодо підвищення якості фінансової звітності, зміцнення фінансової стійкості й покращення ключових фінансових показників ПрАТ «Тернопільський молокозавод».

Одержані результати можуть бути використані на ПрАТ «Тернопільський молокозавод», аудиторської служби для ефективного управління та правильного та своєчасного прийняття управлінського рішення

Робота містить 61 сторінок, 4 таблиці, 2 рисунка, список використаних джерел з 40 найменувань, 4 додатка.

Ключові слова: фінансова звітність, баланс, звіт про рух грошових коштів, власний капітал, стандарти бухгалтерського обліку, платоспроможність, ліквідність, рентабельність

Рік виконання кваліфікаційної роботи 2025

Рік захисту роботи 2026

ANNOTATION
Fundamentals of preparing financial statements of PrJSC "Ternopil Dairy Plant" and assessing its financial condition

The purpose of the work is to research, generalize, analysis, and prepare the financial statements of the enterprise.

The objectives of the work are to explore and analysis the stages of financial reporting preparation, and to analysis the financial condition of the enterprise.

The subject of the study is the financial statements of the enterprise.

The object of the study is the financial statements of PrJSC "Ternopil Dairy Plant".

The basis of the research is PrJSC "Ternopil Dairy Plant".

Based on the research results, scientifically grounded conclusions and practical recommendations were formulated regarding improving the quality of financial statements, strengthening financial stability, and enhancing key financial indicators of PrJSC "Ternopil Dairy Plant".

The obtained results can be used at PrJSC "Ternopil Dairy Plant" and by the auditing service for effective management and correct and timely management decision-making.

The paper contains 61 pages, 4 tables, 2 figures, a list of used sources with 40 titles, 4 appendices.

Key words: financial statements, balance sheet, cash flow statement, equity, accounting standards, solvency, liquidity, profitability

Year of qualification work completion: 2025

Year of work protection: 2026

ЗМІСТ

	стор.
ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ СКЛАДАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ТА АНЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА	8
1.1. Сутність, значення та призначення фінансової звітності підприємства, поняття фінансового стану підприємства та методи його оцінки	8
1.2. Нормативно-правове регулювання фінансової звітності підприємства	18
Висновки до першого розділу	22
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ СКЛАДАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ НА ПРИКЛАДІ ПРАТ «ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ МОЛОКОЗАВОД»	24
2.1. Організація бухгалтерського обліку на ПрАТ «Тернопільський молокозавод»	27
2.2. Формування та подання фінансової звітності підприємства	33
2.3. Аналіз змісту основних форм фінансової звітності ПрАТ «Тернопільський молокозавод»	37
Висновки до другого розділу	45
РОЗДІЛ 3. ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА НА ОСНОВІ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПРАТ «ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ МОЛОКОЗАВОД»	47
3.1. Аналіз ліквідності та платоспроможності ПрАТ «Тернопільський молокозавод»	47
3.2. Аналіз фінансової стійкості, ділової активності та рентабельності ПрАТ «Тернопільський молокозавод»	51
3.3. Виявлення фінансових ризиків та напрями їх вирішення на ПрАТ «Тернопільський молокозавод»	55
Висновки до третього розділу	61
ВИСНОВКИ	63
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	66
ДОДАТКИ	71

ВСТУП

В умовах трансформації, військового стану економіки країни та глобалізаційного розвитку економік країн світу набуває вагомого значення питання прозорості, достовірності та на її основі ефективності фінансової звітності підприємства. Фінансова звітність підприємства є інформацією для широкого кола користувачів, таких як: держава, інвестори резиденти нерезиденти, науковців, власники, кредитори та інші. Фінансова звітність підприємства наочно демонструє результати господарської діяльності, реальний фінансовий стан підприємства та можливі варіанти розвитку, як позитивні так і негативні і є базою для прийняття правильних управлінських, стратегічних рішень. Правильне складання фінансової звітності підприємства є основою функціонування та розвитку підприємства.

Україна все більше інтегрується в економіки країн світу, все більше виникає питання вдосконалення та впровадження міжнародних стандартів для залучення іноземного капіталу та можливості бути порівнюваними з іншими аналогічними підприємствами.

Бухгалтерський облік, а саме і складання фінансової звітності підприємства має низку проблем таких як неузгодженість окремих положень національних стандартів із міжнародними стандартами, конфліктність законів та підзаконних актів, положень та розпоряджень, складність розуміння певних норм та стандартів, низький рівень аналізу даних та підготовки спеціалістів.

Аналіз фінансової звітності дає змогу зробити аналіз усім аспектам подальшого розвитку підприємства, виявити сильні та слабкі сторони підприємства, організувати та впровадити саме ті кроки аби розвивати та удосконалювати підприємство. Саме від правильної фінансової звітності залежить швидкість прийняття управлінського рішення, яке в подальшому вирішує долю підприємства.

В дипломній роботі розглянуте приватне акціонерне товариство «Тернопільський молокозавод» (код за ЄДРПОУ 30356917), яке є одним із провідних підприємств молокопереробної галузі України, що здійснює діяльність на території Тернопільської області (КОАТУУ

UA61040490010069060). Підприємство має організаційно-правову форму акціонерного товариства (код за КОПФГ 230) і спеціалізується на переробленні молока, виробництві масла та сиру відповідно до класифікації видів економічної діяльності (КВЕД 10.51).

Головний офіс та виробничі потужності підприємства розташовані за адресою: вул. Лозовецька, буд. 28, м. Тернопіль, 46010. Середня кількість працівників у 2024 році становила 1 236 осіб, що свідчить про значні масштаби виробництва та соціальну роль підприємства у регіоні та країні в цілому.

Основні показники економічної діяльності товариства узагальнено у таблиці 1 (Додаток А, Б, В, Г).

Таблиця 1

**Основні показники економічної діяльності ПрАТ «Тернопільський
молокозавод» за період 2023-2024 рр.**

Показники діяльності	2023 р.	2024 р.	Абсолютне відхилення
Зареєстрований капітал, тис. грн.	15800	15800	-
Додатковий капітал, тис. грн	19200	19200	-
Резервний капітал, тис. грн	1278	1278	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток), тис. грн	702060	640069	-61991
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) тис грн.	4038979	4849354	+810375
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) тис. грн.	3480057	4383091	+903034
Чистий фінансовий результат: прибуток (збиток), тис. грн.	113192	(61991)	-175183
Витрати на оплату праці, тис. грн.	416733	526322	+109589

Джерело: складено автором за даними ПрАТ «Тернопільський молокозавод»

У процесі порівняльного аналізу фінансово-господарських показників підприємства за 2023 - 2024 роки виявлено певні тенденції у динаміці основних результативних параметрів діяльності.

Зареєстрований, додатковий та резервний капітал у звітному періоді залишилися незмінними, що свідчить про відсутність змін у структурі власного

капіталу підприємства. Зокрема, зареєстрований капітал становив 15 800 тис. грн, додатковий – 19 200 тис. грн, а резервний – 1 278 тис. грн.

Нерозподілений прибуток зменшився на 61 991 тис. грн, що зумовлено формуванням чистого збитку у 2024 році. У 2023 році підприємство отримало чистий прибуток у розмірі 113 192 тис. грн, тоді як у 2024 році зафіксовано чистий збиток у розмірі 61 991 тис. грн. Таким чином, абсолютне відхилення за цим показником становить – 175 183 тис. грн, що свідчить про суттєве погіршення фінансових результатів.

Чистий дохід від реалізації продукції, товарів, робіт і послуг зріс на 810 375 тис. грн (з 4 038 979 тис. грн у 2023 р. до 4 849 354 тис. грн у 2024 р.), що вказує на розширення обсягів діяльності та збільшення ринкової активності підприємства. Однак одночасно спостерігається суттєве зростання собівартості реалізованої продукції – на 903 034 тис. грн (з 3 480 057 тис. грн до 4 383 091 тис. грн), що негативно вплинуло на прибутковість підприємства.

Витрати на оплату праці збільшилися на 109 589 тис. грн (з 416 733 тис. грн до 526 322 тис. грн), що може бути зумовлено як підвищенням рівня заробітної плати, так і незначним приростом чисельності персоналу. Середньооблікова чисельність працюючих зросла на 48 осіб (з 1 188 до 1 236), а середньомісячна заробітна плата підвищилася на 6 254 грн (з 29 232 грн до 35 486 грн).

Отже, результати аналізу свідчать про те, що у 2024 році підприємство продемонструвало зростання обсягів реалізації та підвищення рівня оплати праці, однак через випереджальне зростання витрат порівняно з доходами відбулося зниження фінансових результатів до рівня збитковості. Це вказує на необхідність оптимізації виробничих витрат та підвищення ефективності використання ресурсів для відновлення прибутковості у наступних періодах.

Постійні зміни в законодавстві України є не сильною стороною та створюють умови до постійного оновлення та вдосконалення знань та підходів до складання фінансової звітності. Усі зміни в нормативно-правовій базі України щодо бухгалтерського обліку та фінансової звітності повинні стати основою для формування міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні.

Післявоєнне відновлення в Україні потребуватиме прозорості бізнесу і роль правильної, достовірної фінансової звітності набуде вагомого значення. Для держави фінансова звітність є базою податкової, фіскальної, статистичної політики. Недостовірність інформації не дасть змогу державі в повному обсязі оцінити та врегулювати економічну безпеку та подальший післявоєнний розвиток.

Дослідження теми фінансової звітності підприємства дасть змогу вирішити питання достовірності облікових даних, удосконалити систему управління фінансами що забезпечить правильність прийняття рішення та збільшить економічні показники.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ СКЛАДАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ТА АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Сутність, значення та призначення фінансової звітності, поняття фінансового стану підприємства та методи його оцінки

Розвиток ринкової економіки, міжнародна інтеграція, вихід українських підприємств на світовий ринок, створення спільних підприємств є умовою для розвитку, вдосконалення та переходом до міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. Одним із важливих елементів є фінансова звітність підприємства, яка дасть змогу українським підприємствам бути порівнюваними закордонними інвесторами і як наслідок збільшення виробництва, розвиток за збільшення зайнятості праці та кращій якості життя.

Фінансова звітність є однією із складових інформаційного забезпечення, що пов'язує підприємство з суспільством та діловими партнерами і ґрунтується на узагальнених даних бухгалтерського обліку підприємства та підтверджується результатами діяльності. Мета звітності досягається не лише за умови отримання на її основі повної, неупередженої та достовірної інформації про поточний стан і результати діяльності підприємства, а й можливості на її підставі спрогнозувати подальший потенціал його розвитку [1].

Велика кількість науковців-практиків приділили питанню ефективного бухгалтерського обліку та як результат фінансової звітності, що дає підґрунтя аналізу та вибору підходу до вірного управлінського рішення. Саме такі науковці як Л.А. Бернстайн, А.М. Герасимович, Л.І. Жидаєва, Г.Г. Кірейцев, О.П. Колісник, Е.С. Хенріксен, Є.В. Швець розглядають призначення та зміст фінансової звітності в бухгалтерському обліку.

Фінансова звітність представляє систему узагальнюючих та взаємопов'язаних показників, які характеризують фінансовий і майновий стан підприємства за звітний період. Фінансова звітність - одна із важливих елементів

методу бухгалтерського обліку. Складанням звітності завершується повний цикл облікової роботи на підприємстві.

Фінансова звітність є важливим джерелом інформації для проведення економічного аналізу, планування і прогнозування господарської діяльності, прийняттю управлінських рішень.

Аналізуючи дані звітності, виявляють причини невиконання намічених програми, та показників, знаходять невикористані резерви виробництва і намічають конкретні шляхи підвищення ефективності, зміцнення фінансового стану підприємства та подальшої траєкторії розвитку.

Показники фінансової звітності в післявоєнні роки відбудови використовуватимуться органами державної статистики, науковими інституціями, зовнішніми інвесторами та самими підприємствами для проведення різних розробок і визначення основних напрямів розвитку та відбудови України на перспективу.

Фінансова звітність покликана забезпечити прийняття вірних та обґрунтованих управлінських рішень, саме тому потрібно щоб фінансова звітність відповідала таким вимогам. як достовірність і точність звітних показників, ясність і доступність розумінню користувачів, порівнянність звітних показників з прогнозованими, своєчасність представлення звітності і її економічність.

Фінансова звітність поділяється на види, складається і представляється у різні періоди, містить інформацію одного підприємства і декількох підприємств, призначена як для внутрішніх, так і для зовнішніх користувачів. Тому, фінансову звітність класифікують за видами, строками складання і подання, ступенем узагальнення зведеної інформації та за користувачами звітної інформації.

За видами обліку звітність поділяють на оперативну, статистичну, бухгалтерську (фінансову) і податкову.

Оперативна звітність складається з даних оперативного обліку і містить інформацію про найбільш важливі показники за короткі проміжки часу.

Бухгалтерська звітність є відображенням майнового та фінансового становища підприємства, результати господарської діяльності за звітний період та ґрунтується на даних синтетичного і аналітичного обліку.

Податкова звітність ґрунтується і складається за даними податкового обліку.

Статистична звітність відображає масові явища і процеси, ґрунтується на даних статистичного обліку.

Також фінансову звітність поділяють за строками складання і подання: поточну (проміжну) і річну.

Поточна звітність включає звіти за місяць (або більш коротші терміни), квартал.

Річна звітність охоплює відповідні звітні форми річного звіту підприємства.

За ступенем узагальнення зведеної інформації бухгалтерська звітність складається за даними одного підприємства, декількох підприємств (зведена фінансова звітність), головного підприємства і його дочірніх підприємств (консолідована фінансова звітність).

За користувачами звітної інформації розрізняють внутрішню і зовнішню звітність.

Внутрішня звітність призначена для внутрішніх користувачів, використовується керівниками і спеціалістами для проведення аналізу ходу виробничих процесів і управління ними з метою запобігання негативним явищам та підвищення ефективності виробництва. До внутрішньої звітності відносять оперативні зведення про виконання важливих робіт, звіти матеріально відповідальних осіб, виробничі звіти підрозділів тощо. Дані внутрішньої звітності ґрунтуються на інформації, зафіксованої в первинних і зведених документах, довідках, оперативних зведеннях.

Зовнішня звітність призначена для зовнішніх користувачів (інвесторів, кредитних установ, податкових і інших організацій, осіб).

Бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період, називають фінансовою звітністю. Метою складання фінансової звітності є

надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух коштів підприємства.

Звітним періодом для складання фінансової звітності є календарний рік. Проміжна (місячна, квартальна) звітність, яка охоплює певний період, складається наростаючим підсумком з початку звітного року. Баланс підприємства складається за станом на кінець останнього дня кварталу (року).

Існують вимоги складання і подання фінансової звітності, що регламентуються Законом України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні”, Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, а також Порядком подання фінансової звітності, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України [2].

Таблиця 1.1

Принципи фінансової звітності підприємства

принцип	призначення
обачність	запобігати заниженню оцінки зобов'язань та витрат і завищенню оцінки активів і доходів підприємства
повне висвітлення	вся інформація про фактичні та потенційні наслідки операцій та подій, що впливає на управлінські рішення
автономність підприємства	підприємство як юридична особа, що відокремлена від власників
послідовність	застосування підприємством обраної облікової політики, у випадку зміни облікової політики має бути обґрунтована і розкрита у фінансовій звітності
безперервність діяльності	оцінка активів і зобов'язань підприємства, виходячи з припущення, що його діяльність триватиме далі
відповідність	нарахування та відповідності доходів і витрат, за яким для визначення фінансового результату звітного періоду
превалювання змісту над формою	операції обліковуються відповідно до їх сутності, а не лише виходячи з юридичної форми
історична собівартість	оцінка активів, виходячи з витрат на їх виробництво та придбання
грошовий	єдина грошова одиниця
періодичність	Вся інформація подається з певним інтервалом

Джерело: узагальнено автором.

Багатьох авторів спільна думка щодо необхідності додати ще принцип, принцип значимості. Він зумовлений використанням суттєвості в обліковій практиці. При цьому значимість повинна виділятися на основі якісних і кількісних ознак. Якісні ознаки можуть бути представлені фактами

господарської діяльності, які мають велике значення для суб'єкта господарювання. Кількісний вимір значимості фактів господарського життя може здійснюватися через ряд критеріїв (абсолютне значення в грошових коштах, сума витрат, понесена з укладанням угод, величина фактично понесених та очікуваних витрат тощо) [3].

Зміст форм фінансової звітності викладено в “Методичних рекомендаціях щодо заповнення форм фінансової звітності” № 433 [4].

Призначення фінансової звітності залишилось без змін, після того як прийняли НП(С)БО як і раніше фінансова звітність є джерелом неупередженої інформації про фінансовий стан та використовується для прийняття управлінських рішень, тенденція наближення вимог НП(С)БО до МСФЗ помітна, найбільші вагомості суперечності усунені, але збереглися значні розбіжності і невідповідності, що потребує подальших змін і доопрацювань у цій сфері [5].

Порушені питання фінансової звітності є досліджуваними але не повністю та потребують глибших адаптувань та правильного трактування для застосування в післявоєнній економіці.

Фінансовий стан підприємства є одним із найважливіших показників господарської діяльності підприємства, що відображає ступінь забезпеченості підприємства власним й залученим капіталом, ефективність його використання, рівень платоспроможності, ліквідності та фінансової стійкості.

Саме від фінансового стану підприємства визначає можливість його своєчасно виконувати свої зобов'язання, забезпечувати безперервність виробничого процесу, отримувати прибуток та розвиватися в довгостроковій перспективі.

Аналізуючи багатьох дослідників та практиків узагальнено, що фінансовий стан підприємства — це сукупність показників, які характеризують наявність, розміщення й використання фінансових ресурсів та здатність підприємства фінансувати свою діяльність на певну дату. Це відображення результатів взаємодії всіх елементів фінансової системи підприємства у процесі виробничої, інвестиційної та фінансової діяльності.

Фінансовий стан змінний під впливом і внутрішніх і зовнішніх чинників.

До внутрішніх чинників можна віднести: структуру активів і пасивів, рівень рентабельності, ефективність управління капіталом, організація обліку та контролю. До зовнішніх чинників належить: стан економіки країни, податкова політика, рівень інфляції, зміни в законодавстві, дії конкурентів та багато іншого. Оцінка фінансового стану враховує комплексний підхід і динамічний характер економічних процесів.

Оцінка фінансового стану підприємства є необхідною умовою для прийняття ефективних управлінських рішень та післявоєнної розбудови країни. Ці результати використовуються як керівництвом підприємства, так і зовнішніми користувачами — інвесторами, кредиторами, податковими органами, аудиторськими службами, партнерами, дослідниками. Для керівництва така оцінка дає змогу виявити сильні та слабкі сторони та визначити фінансові ризики, розробляти заходи з підвищення прибутковості та забезпечення стабільності. Для зовнішніх користувачів фінансова звітність виступає індикатором надійності підприємства, рівня його кредитоспроможності та інвестиційної привабливості.

Основною інформаційною базою для проведення аналізу фінансового стану є фінансова звітність:

- Баланс (Звіт про фінансовий стан) — відображає структуру активів, власного капіталу та зобов'язань;
- Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) — показує прибутковість діяльності;
- Звіт про рух грошових коштів — характеризує рух грошових потоків;
- Звіт про власний капітал — розкриває зміни у структурі власних ресурсів підприємства.

Фінансову звітність проаналізовано та подано у Додатку Д.

Дані фінансової звітності дають змогу побудувати систему коефіцієнтів і показників, які комплексно характеризують фінансовий стан підприємства.

В економічній літературі та практиці господарювання застосовується значна кількість методів оцінки фінансового стану за допомогою фінансової звітності, які можна умовно поділити на традиційні (класичні) та сучасні

(аналітичні) підходи.

Проаналізуємо горизонтальний і вертикальний аналіз, де горизонтальний аналіз полягає у порівнянні показників звітності за кілька періодів, що дозволяє виявити тенденції змін активів, зобов'язань, доходів, витрат і фінансових результатів. Вертикальний аналіз передбачає визначення структури фінансових показників у межах кожної форми звітності (частка оборотних активів у загальній сумі активів, частка короткострокових зобов'язань у загальних пасивах). Методи є базовими для оцінки динаміки і структури фінансового стану.

Коефіцієнтний метод є найпоширенішим на практиці аналіз. Полягає у розрахунку системи відносних показників, які відображають різні аспекти фінансового стану підприємства. Основні групи коефіцієнтів:

- показники ліквідності – характеризують здатність підприємства своєчасно погашати свої поточні зобов'язання (коефіцієнт поточної, швидкої та абсолютної ліквідності).
- показники фінансової стійкості – відображають співвідношення власного та позикового капіталу (коефіцієнт автономії, фінансового левериджу, концентрації власного капіталу).
- показники ділової активності – характеризують швидкість обороту активів (коефіцієнти оборотності запасів, дебіторської заборгованості, кредиторської заборгованості).
- показники рентабельності – вимірюють ефективність використання ресурсів і отримання прибутку (рентабельність активів, власного капіталу, продукції, продажів).

Перевагою цього методу є його універсальність і можливість порівняння результатів у часі або з показниками інших підприємств [9].

Аналіз грошових потоків дозволяє визначити здатність підприємства генерувати кошти, необхідні для виконання зобов'язань, здійснення інвестицій і виплати дивідендів. Аналіз грошових потоків за видами діяльності (операційна, інвестиційна, фінансова) допомагає встановити, які напрями приносять надходження, а які потребують фінансування. Даний метод особливо актуальний для підприємств із нестабільними доходами або значним кредитним

навантаженням.

Порівняльний (бенчмаркінговий) аналіз передбачає порівняння показників підприємства з середньогалузевими значеннями або з лідерами ринку. Його мета — виявити конкурентні переваги або слабкі місця, визначити напрямки підвищення ефективності діяльності. Такий аналіз часто використовують інвестори та банки при оцінці потенційних партнерів чи позичальників.

Факторний аналіз, дозволяє дослідити вплив окремих чинників на зміну узагальнених показників фінансового стану (прибутку, рентабельності, оборотності активів тощо). Факторний аналіз може бути детермінованим (на основі аналітичних формул) або стохастичним (з використанням методів економіко-математичного моделювання). Його результати дають змогу виявити внутрішні резерви підвищення ефективності діяльності.[10]

Сучасні підходи передбачають використання інтегральних (узагальнених) показників, що об'єднують у собі кілька коефіцієнтів. Для цього застосовуються методи рейтингової оцінки, експертного оцінювання або побудови інтегральних індексів. Наприклад, розрахунок індексу Альтмана (Z-score) дозволяє оцінити ризик банкрутства підприємства, а метод CAMEL — фінансову стійкість організації. Такі підходи широко використовуються для прогнозування фінансової стабільності та оцінки ризиків.

Отже, фінансовий стан підприємства є узагальненою характеристикою його господарської діяльності, яка відображає рівень ефективності використання фінансових ресурсів, ступінь платоспроможності та стійкості на ринку. Його оцінка базується на системному підході, який включає як традиційні методи фінансового аналізу (горизонтальний, вертикальний, коефіцієнтний), так і сучасні аналітичні підходи, що дозволяють комплексно оцінити динаміку показників.

Результати оцінки фінансової звітності мають важливе значення для ухвалення управлінських рішень, розроблення фінансової стратегії підприємства, прогнозування його розвитку та забезпечення стабільності у конкурентному середовищі.

У сучасних невизначених та ускладнених умовах господарювання, коли

підприємства стикаються з підвищеною економічною невизначеністю, систематичний аналіз фінансового стану є ключовим інструментом забезпечення фінансової безпеки та сталого розвитку, особливо в умовах післявоєнної розбудови.

Фінансовий стан підприємства є одним із ключових показників, що характеризує його здатність ефективно здійснювати господарську діяльність, своєчасно виконувати зобов'язання перед державою, кредиторами, працівниками та іншими контрагентами. Відповідно до економічної сутності, фінансовий стан підприємства — це результат взаємодії всіх елементів фінансової системи підприємства, що відображає наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів у процесі його діяльності (Бланк, 2020).

Фінансовий стан — це «сукупність показників, які відображають платоспроможність, ліквідність, фінансову стійкість та ефективність використання ресурсів підприємства» [11].

Фінансовий стан відображає ефективність підприємства управляти своїм капіталом, активами та зобов'язаннями, а також визначає рівень фінансової незалежності та стійкості на ринку.

Згідно з НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», основним завданням обліку та звітності полягає в наданні користувачам достовірної інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства.

Фінансовий стан — відображення фінансових результатів діяльності підприємства на певну дату, що базується на даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності.

Оцінка фінансового стану має велике значення для внутрішніх і зовнішніх користувачів. Для керівництва підприємства вона є основою для прийняття управлінських рішень щодо оптимізації структури активів і пасивів, ефективності використання капіталу, планування прибутку тощо.

Для зовнішніх користувачів (інвесторів, кредиторів, державних органів) така оцінка є показником фінансової надійності та інвестиційної привабливості підприємства [12].

В умовах воєнного стану, та нестабільної економічної, політичної ситуації, інфляційних коливань і підвищеної конкуренції господарюванню необхідна своєчасна та об'єктивна оцінка фінансового стану для передумови забезпечення фінансової безпеки та сталого розвитку.

1.2. Нормативно-правове регулювання фінансової звітності в Україні

Фінансова звітність є ключовим інструментом інформування про діяльність підприємства, який використовується як внутрішніми, так і зовнішніми користувачами для аналізу його поточного фінансового стану, результатів роботи та подальших можливостей розвитку. В Україні сформовано розгалужену систему нормативного регулювання бухгалтерського обліку та фінансової звітності, яка ґрунтується на законах, підзаконних актах, а також національних та міжнародних стандартах.

Базовим нормативним документом у сфері організації обліку та складання звітності є Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [2].

Закон визначає правові основи ведення бухгалтерського обліку, встановлює вимоги до фінансової звітності, правила її складання та подання, закріплює принципи формування облікової політики, а також права й обов'язки учасників облікового процесу.

У документі наголошується, що фінансова звітність має забезпечувати різних користувачів повною, достовірною та об'єктивною інформацією про фінансовий стан, результати діяльності та рух коштів підприємства.

Відповідно до Закону визначається, що підприємства подають фінансову звітність за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку (НП(С)БО) або за міжнародними стандартами фінансової звітності (МСФЗ). При цьому суб'єкти, що належать до категорії підприємств суспільного інтересу (банки, страхові компанії, публічні акціонерні товариства, емітенти цінних паперів), зобов'язані формувати звітність виключно за МСФЗ. Інші підприємства

можуть самостійно обирати систему стандартів, що дає можливість адаптувати облікову політику до міжнародних практик.

Регулювальну роль відіграють НП(С)БО, затверджені Міністерством фінансів України. Вони деталізують норми Закону № 996 та визначають методiku складання фінансової звітності. Основними з них є:

- НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», який встановлює структуру фінансової звітності (Баланс, Звіт про фінансові результати, Звіт про рух грошових коштів, Звіт про власний капітал, Примітки);
- НП(С)БО 2 «Консолідована фінансова звітність», встановлює порядок складання консолідованої фінансової звітності та загальні вимоги щодо розкриття інформації у такій звітності для груп юридичних осіб;
- Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах» регулює коли підприємство має виправляти помилки, внесені в фінансові звіти попередніх періодів, а також як відображати зміни у фінансових звітах, зокрема зміни в облікових оцінках, обліковій політиці і події після дати балансу.

Також крім загальних стандартів, діє низка спеціалізованих НП(С)БО, що регламентують облік окремих об'єктів: основних засобів (НП(С)БО 7), запасів (НП(С)БО 9), дебіторської заборгованості (НП(С)БО 10), зобов'язань (НП(С)БО 11), доходів (НП(С)БО 15), витрат (НП(С)БО 16) тощо. Застосування цих стандартів гарантує достовірність показників звітності.

Центральним органом, відповідальним за формування державної політики у сфері бухгалтерського обліку - Міністерство фінансів України, яке розробляє методичні рекомендації, затверджує форми звітності та встановлює правила ведення обліку для різних категорій підприємств. Для бюджетних та комунальних установ існують окремі нормативні акти — Бюджетний кодекс та План рахунків бухгалтерського обліку бюджетних установ [6].

Починаючи з 2011 року, в Україні активно запроваджуються Міжнародні

стандарти фінансової звітності, використання визначено постановою КМУ № 419 від 28.02.2000 р. та наказом Мінфіну № 998 від 28.12.2011 р. використання міжнародних стандартів забезпечує порівнянність фінансової інформації на глобальному рівні та сприяє залученню іноземних інвесторів. Застосування МСФЗ розглядається як важливий етап інтеграції України у світовий економічний простір [7].

Суттєвим елементом системи регулювання є діяльність Державної податкової служби України, яка перевіряє правильність формування фінансових результатів для цілей оподаткування. Бухгалтерський і податковий облік мають різне функціональне призначення, законодавчо забезпечується їх тісна взаємодія.

Цифрова система відповідає європейським вимогам і забезпечує автоматизовану перевірку та аналітику даних, підвищуючи прозорість і точність фінансової звітності.

Нормативно-правова система бухгалтерського обліку та звітності в Україні має чітку структуру:

1. Закони України (зокрема Закон № 996).
2. Постанови Кабінету Міністрів, накази Мінфіну.
3. Національні та міжнародні стандарти обліку.
4. Внутрішня документація підприємств — облікова політика, робочий план рахунків, регламенти та інструкції.

Дана структура забезпечує узгоджене регулювання та створює умови для ефективного застосування принципів бухгалтерського обліку.

Система регулювання фінансової звітності в Україні є багатокомпонентною та поєднує національний підхід до обліку з міжнародними практиками. Основною метою є забезпечення прозорості, достовірності та зрозумілості фінансової інформації для усіх користувачів.

Подальший розвиток системи спрямований до норм ЄС, удосконалення процедур подання звітності, її автоматизацію та підвищення професійної компетентності відповідних кваліфікованих кадрів.

Фінансова звітність: баланс складається з метою надання користувачам повної та достовірної інформації про активи, зобов'язання й власний капітал

підприємства на конкретну дату. Балансу передбачає рівність між активами та сумою зобов'язань і власного капіталу.

Звіт про фінансові результати відображає дані про доходи, витрати, прибутки та збитки підприємства, а також показники сукупного доходу за відповідний період. У звіті зазначаються статті, що відповідають вимогам НП(С)БО.

Звіт про рух грошових коштів забезпечує інформацію про зміни у грошових активах підприємства. Підприємство може формувати цей звіт прямим або непрямим методом. У документі окремо відображаються грошові потоки операційної, інвестиційної та фінансової діяльності. Операції, що не передбачають руху грошових коштів (бартер, фінансова оренда, емісія акцій для придбання активів), у звіт не включаються.

Звіт про власний капітал розкриває зміни складу власного капіталу протягом звітного періоду. Підприємство відображає ті складові, що наявні у балансі.

Перевагою звітності за МСФЗ є можливість гнучкого кодування показників, що забезпечує чітку ідентифікацію кожного рядка фінансової звітності, хоч нові форми звітності загалом схожі на стандартизовані міжнародні форми, окремі підходи до заповнення статей мають суттєві відмінності та потребують уточнення [8].

Система нормативного регулювання фінансової звітності в Україні є багаторівневою (Додаток Ж). Її основу становить Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність», який визначає загальні принципи ведення обліку та складання звітності. Національні стандарти (НП(С)БО) та підзаконні акти Мінфіну, як деталізують порядок формування показників звітності та методику обліку. Для окремих секторів — державного, бюджетного, фінансового — діють спеціалізовані нормативні акти, що враховують особливості їх діяльності.

Регулювання законом забезпечує єдність підходів, але водночас дає можливість адаптації обліку до специфіки різних категорій підприємств і поступового зближення з міжнародними стандартами.

Висновки до першого розділу

1. Фінансовий стан є взаємопов'язаними та взаємодоповнюючими елементом системи управління підприємством. Він забезпечує інформаційну основу для прийняття ефективних управлінських рішень, оцінки фінансової безпеки, інвестиційної привабливості та перспектив розвитку підприємства. В умовах воєнного стану, економічної нестабільності та післявоєнної відбудови України роль фінансової звітності та об'єктивної оцінки фінансового стану значно зростає, що зумовлює необхідність їх подальшого наукового дослідження та практичного вдосконалення.

2. Фінансова звітність є завершальним етапом бухгалтерського облікового процесу та важливою складовою методу бухгалтерського обліку. Вона формується відповідно до визначених принципів, зокрема обачності, повного висвітлення, автономності, послідовності, безперервності діяльності, нарахування та відповідності доходів і витрат, превалювання сутності над формою, історичної собівартості, єдиного грошового вимірника та періодичності. Окрему увагу приділено принципу суттєвості, який, хоча формально не виділений серед базових, має важливе практичне значення для відбору та подання релевантної інформації у фінансовій звітності.

3. Фінансовий стан підприємства є узагальнюючою характеристикою його господарської діяльності, яка відображає рівень забезпеченості фінансовими ресурсами, ефективність їх використання, платоспроможність, ліквідність та фінансову стійкість. Фінансовий стан формується під впливом як внутрішніх чинників (структура активів і капіталу, рівень рентабельності, якість управління та обліку), так і зовнішніх факторів (економічна ситуація в країні, податкова політика, інфляція, конкурентне середовище, законодавчі зміни). Це зумовлює необхідність комплексного та динамічного підходу до його оцінки.

4. Основною інформаційною базою для аналізу фінансового стану підприємства є фінансова звітність, зокрема баланс, звіт про фінансові результати, звіт про рух грошових коштів та звіт про власний капітал. Їхні показники дозволяють сформувати систему аналітичних коефіцієнтів і

показників, що відображають різні аспекти фінансової діяльності підприємства. У роботі узагальнено основні методи оцінки фінансового стану, серед яких горизонтальний, вертикальний, коефіцієнтний, аналіз грошових потоків, порівняльний, факторний та сучасні інтегральні підходи. Застосування цих методів у сукупності забезпечує всебічну та об'єктивну оцінку фінансової стійкості, ефективності та ризиків діяльності підприємства.

5. Нормативно-правове регулювання фінансової звітності в Україні, яке є багаторівневим і ґрунтується на поєднанні національних і міжнародних стандартів. Основу цієї системи становить Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», який визначає загальні принципи організації обліку та складання фінансової звітності. Його положення деталізуються національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, методичними рекомендаціями Міністерства фінансів України, а також міжнародними стандартами фінансової звітності.

6. Впровадження МСФЗ в Україні є важливим кроком на шляху гармонізації національної системи обліку з міжнародною практикою, підвищення порівнянності фінансової інформації та інтеграції українських підприємств у світовий економічний простір. Водночас збереження окремих відмінностей між НП(С)БО та МСФЗ свідчить про необхідність подальшого вдосконалення нормативної бази та її адаптації до сучасних умов господарювання.

РОЗДІЛ 2.

ОРГАНІЗАЦІЯ СКЛАДАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ НА ПРИКЛАДІ ПРАТ «ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ МОЛОКОЗАВОД»

2.1 Організація бухгалтерського обліку на ПрАТ «Тернопільський молокозавод»

Бухгалтерський облік - це система безперервного, суцільного та документального відображення господарських операцій підприємства у грошовому вимірі. Відповідно до статті 1 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» бухгалтерський облік є обов'язковим видом обліку, який ведеться на всіх підприємствах незалежно від форми власності та виду діяльності [13].

Організація бухгалтерського обліку забезпечує процес побудови системи обліку, що забезпечує своєчасне, достовірне та повне відображення інформації про діяльність підприємства.

Основними елементами системи бухгалтерського обліку є: облікова політика підприємства; структура бухгалтерської служби; форма ведення обліку; система документообігу; використання облікових реєстрів та програмного забезпечення.

Згідно з п. 3 Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» (НП(С)БО 1), підприємство самостійно визначає облікову політику — тобто сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються для ведення обліку та складання звітності [14].

На ПрАТ «Тернопільський молокозавод» облікова політика фіксується в окремому наказі (розпорядженні) керівника, який визначає:

- методи оцінки активів (наприклад, за собівартістю або справедливою вартістю);
- способи нарахування амортизації (прямолінійний, виробничий тощо);
- порядок створення резервів (сумнівних боргів, забезпечення майбутніх виплат);

- періодичність і форми внутрішньої звітності.

Для ПрАТ «Тернопільський молокозавод», яке звітує за міжнародними стандартами фінансової звітності (МСФЗ), облікова політика базується на основі МСБО 1 «Подання фінансової звітності» та МСБО 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки» [15].

Форма побудови бухгалтерії залежить від розміру підприємства, обсягів операцій і технології виробництва. На середніх та великих підприємствах, таких як ПрАТ «Тернопільський молокозавод», використовується централізована форма організації бухгалтерського обліку, за якої всі облікові роботи виконуються в єдиній бухгалтерській службі.

Типова структура бухгалтерії включає:

- головного бухгалтера, який відповідає за ведення обліку та достовірність звітності;
- бухгалтерів ділянок (з обліку основних засобів, запасів, праці й заробітної плати, розрахунків із постачальниками та покупцями тощо);
- фахівців з податкового обліку та звітності;
- економіста-аналітика або фінансового бухгалтера.

Керівник підприємства забезпечує організацію бухгалтерського обліку, а головний бухгалтер несе персональну відповідальність за дотримання правил і принципів обліку (Додаток 3).

Підставою для бухгалтерських записів є первинні документи, які фіксують факти господарських операцій (рахунки, накладні, акти, відомості, платіжні доручення).

Згідно з Положенням про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, затвердженим наказом Мінфіну України від 24.05.1995 р. № 88, кожен документ має містити обов'язкові реквізити: назву, дату, зміст операції, суму, підписи відповідальних осіб [16].

На підприємстві може застосовуватися одна з форм ведення обліку:

- журнально-ордерна,
- меморіально-ордерна,
- автоматизована (комп'ютерна).

Сучасні підприємства переважно використовують автоматизовану форму обліку на базі програмних ЦЕ забезпечує оперативність, аналітичність і точність даних.

Ефективна організація обліку неможлива без системи внутрішнього контролю, що, зазвичай, передбачає перевірку правильності ведення обліку, своєчасність документування та дотримання фінансової дисципліни.

На великих підприємствах внутрішній контроль здійснює служба внутрішнього аудиту, яка перевіряє не лише бухгалтерські записи, а й ефективність використання ресурсів.

Підсумковим результатом роботи бухгалтерії є фінансова звітність — баланс, звіт про фінансові результати, звіт про рух грошових коштів, звіт про власний капітал і примітки до звітності. Форми фінансової звітності мають відповідати вимогам НП(С)БО 1 або МСФЗ, залежно від статусу підприємства.

Звітність подається щорічно, щоквартально та щомісячно до податкових органів, засновників і державних статистичних органів у строки, визначені законодавством.

Організація бухгалтерського обліку на ПрАТ «Тернопільський молокозавод» є фундаментом фінансової стабільності та прозорості діяльності підприємства. Ефективність облікової політики, структури бухгалтерської служби та внутрішнього контролю залежить достовірності фінансової звітності, можливість прийняття обґрунтованих, швидких управлінських рішень і довіра інвесторів.

На прикладі ПрАТ «Тернопільський молокозавод» можна зазначити, що ефективна система обліку повинна забезпечувати:

- своєчасне відображення операцій;
- контроль за витратами та прибутковістю;
- відповідність вимогам до міжнародних стандартів;
- прозорість для користувачів фінансової інформації.

Отже, бухгалтерський облік виступає не лише інструментом контролю, а й стратегічним механізмом управління фінансово-господарською діяльністю на ПрАТ «Тернопільський молокозавод».

Підприємство веде бухгалтерський облік відповідно до: Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»; Податкового кодексу України; Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ), які підприємство застосовує офіційно.

У фінансовій звітності зазначено, що компанія складає облік за МСФЗ (форма 1 містить позначку МСФЗ);

Внутрішніх документів підприємства:

- наказ про облікову політику;
- посадові інструкції працівників бухгалтерії;
- графік документообігу;
- положення про служби підприємства.

Облікова політика послідовно застосовується з року в рік на ПрАТ «Тернопільський молокозавод».

ПрАТ «Тернопільський молокозавод» у своїй політиці використовує принципи облікової політики, серед яких основні положення (за МСФЗ): визнання та оцінка активів і зобов'язань відповідно до вимог МСФЗ, операції в іноземній валюті перераховуються за курсом НБУ на дату операції або звітну дату, основні засоби після первісного визнання обліковуються за собівартістю мінус амортизація та знецінення, застосовуються правила оцінки очікуваних кредитних збитків для дебіторської заборгованості, облік ведеться у гривнях.

Важливі елементи облікової політики:

- методи амортизації (згідно МСБО 16);
- порядок оцінки запасів (згідно МСБО 2);
- створення резервів;
- порядок визнання доходів та витрат;
- принцип безперервності діяльності [17].

Через великий обсяг виробництва та велику кількість 1236 працівників у 2024 році, підприємство має централізовану форму бухгалтерського обліку.

Бухгалтерська служба підпорядковується головному бухгалтеру, який відповідає за: ведення фінансового, податкового й управлінського обліку; формування фінансової звітності; контроль за дотриманням облікової політики;

організацію документообігу; взаємодію з аудиторами (підприємство має зовнішній аудит, що видно зі звіту аудитора).

На підприємстві діє внутрішній графік документообігу, який регламентує: порядок складання первинних документів; строки їх подачі до бухгалтерії; відповідальних за підпис документів; правила електронного документообігу та використання КЕП. Підприємство активно застосовує електронні документи, зокрема: е-накладні; додаткові накладні; банківські виписки.

ПрАТ «Тернопільський молокозавод» використовує автоматизовану систему обліку, що дозволяє:

- об'єднати складський, виробничий і фінансовий облік;
- забезпечити безперервний моніторинг випуску продукції;
- контролювати рух запасів, транспорту, тари;
- інтегрувати дані з банками,

Автоматизація знижує рівень операційного ризику, що прямо зазначено у фінансовій звітності. Компанія оцінює, підтримує та оновлює свої інформаційні системи на безперервній основі.

Внутрішній контроль на підприємстві включає розподіл обов'язків між працівниками, контроль за доступом до облікових даних, проведення інвентаризацій та контроль за матеріально відповідальними особами; контроль за достовірністю первинних документів; моніторинг ризиків.

У звітності зазначено, що компанія має політику управління фінансовими ризиками, включно з: кредитним ризиком, ризиком ліквідності, ринковим ризиком.

Підприємство складає:

- «Баланс (Звіт про фінансовий стан)»;
- «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)»;
- «Звіт про рух грошових коштів (прямий метод)»;
- «Звіт про власний капітал»;
- «Примітки до фінансової звітності».

Звітність щороку проходить незалежний аудит, що підвищує її достовірність. Організація бухгалтерського обліку на ПрАТ «Тернопільський

молокозавод» відповідає вимогам міжнародним стандартам і підходам сучасних великих виробничих підприємств.

Організація бухгалтерського обліку характеризується застосуванням міжнародних стандартів обліку, розвиненою, структурованою бухгалтерською службою, налагодженою системою документообігу, використанням автоматизованих систем, наявністю системи внутрішнього контролю, щорічним зовнішнім аудитом, значною роллю облікової політики в забезпеченні стабільності й порівнянності інформації [18].

2.2. Формування та подання фінансової звітності підприємства

Формування фінансової звітності є підсумковим етапом бухгалтерського обліку, що забезпечує користувачів узагальненою інформацією про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства. Згідно зі статтею 11 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», фінансова звітність — це сукупність форм, які містять дані про активи, зобов'язання, власний капітал, доходи, витрати та результати діяльності підприємства за звітний період [1].

Метою складання фінансової звітності на ПрАТ «Тернопільський молокозавод» є надання достовірної, повної та неупередженої інформації для прийняття управлінських рішень внутрішніми (власники, менеджмент) і зовнішніми користувачами (інвестори, кредитори, державні органи, податкові служби). Фінансова звітність виконує функції інформаційну, аналітичну, контрольну, управлінську та звітувальну.

Формування та подання фінансової звітності регулюється такими основними нормативними актами:

- Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»;

- Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене наказом Міністерства фінансів України № 73 від 07.02.2013 р.;
- Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку (МСБО) 1 «Подання фінансової звітності» та МСБО 7 «Звіт про рух грошових коштів»;
- Податковий кодекс України (щодо строків подання та взаємозв'язку податкової і фінансової звітності).

Для підприємств, які складають звітність за МСФЗ (зокрема ПрАТ «Тернопільський молокозавод»), структура і зміст форм визначаються відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності (IFRS), прийнятих Радою з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (IASB).

Таблиця 2.1

**Етапи підготовки фінансової звітності на ПрАТ «Тернопільський
молокозавод»**

Закриття облікових рахунків	визначення кінцевих залишків за всіма рахунками бухгалтерського обліку.
Узагальнення	узагальнення даних синтетичного й аналітичного обліку для формування показників активів, зобов'язань, доходів і витрат.
Пробний варіант	складання пробного балансу (оборотно-сальдової відомості) для перевірки правильності записів.
Трансформація облікових даних	переоцінка активів і зобов'язань за справедливою вартістю.
Заповнення форм звітності	перенесення узагальнених показників у відповідні рядки звітів.
Узгодження форм	перевірка узгодженості між формами
Затвердження	затвердження звітності керівником і підписання головним бухгалтером

Джерело: складено автором.

Згідно з МСБО 1, звітність має надавати правдиве подання фінансового стану, базуватись на принципах нарахування, послідовності, обачності, повного висвітлення та суттєвості інформації.

Відповідно до статті 14 Закону № 996-XIV ПрАТ «Тернопільський молокозавод» подає фінансову звітність:

- щорічно — до органів державної статистики, податкових органів і

засновників;

- проміжну (квартальну) — за необхідності або згідно з вимогами власників чи кредиторів;
- місячну – подання до податкових, статистичних органів.

Термін подання річної звітності — не пізніше 28 лютого року, наступного за звітним (якщо інше не передбачено законодавством або МСФЗ). Фінансова звітність підприємства підписана керівником і головним бухгалтером, та для акціонерних товариств та великих підприємств — підтверджена аудиторським висновком відповідно до Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» № 2258-VIII від 21.12.2017 р. [19].

Форма подання звітності на ПрАТ «Тернопільський молокозавод» є електронною через систему подання звітності до органів ДПС та Держстату. Згідно з вимогами

Єдиного державного реєстру фінансової звітності, з 2019 р. підприємства, що застосовують МСФЗ, подають звітність у єдиному електронному форматі і XBRL (затверджено постановою КМУ № 419 від 28.02.2000 р., зі змінами) [7].

Формування та подання фінансової звітності системний процес, який охоплює узагальнення облікових даних, їх перевірку, складання форм звітності та їх офіційне подання користувачам.

Отже, фінансова звітність є не лише інструментом контролю, а й важливим елементом корпоративного управління, що забезпечує підзвітність і відповідальність бізнесу перед власниками, інвесторами та суспільством.

Організація бухгалтерського обліку на ПрАТ «Тернопільський молокозавод» забезпечує формування повної, достовірної та своєчасної інформації про результати діяльності підприємства, що є основою для управління, планування та контролю.

Підприємство є великим виробником молочної продукції з масштабною господарською діяльністю, тому система обліку побудована відповідно до міжнародних стандартів і потреб управління.

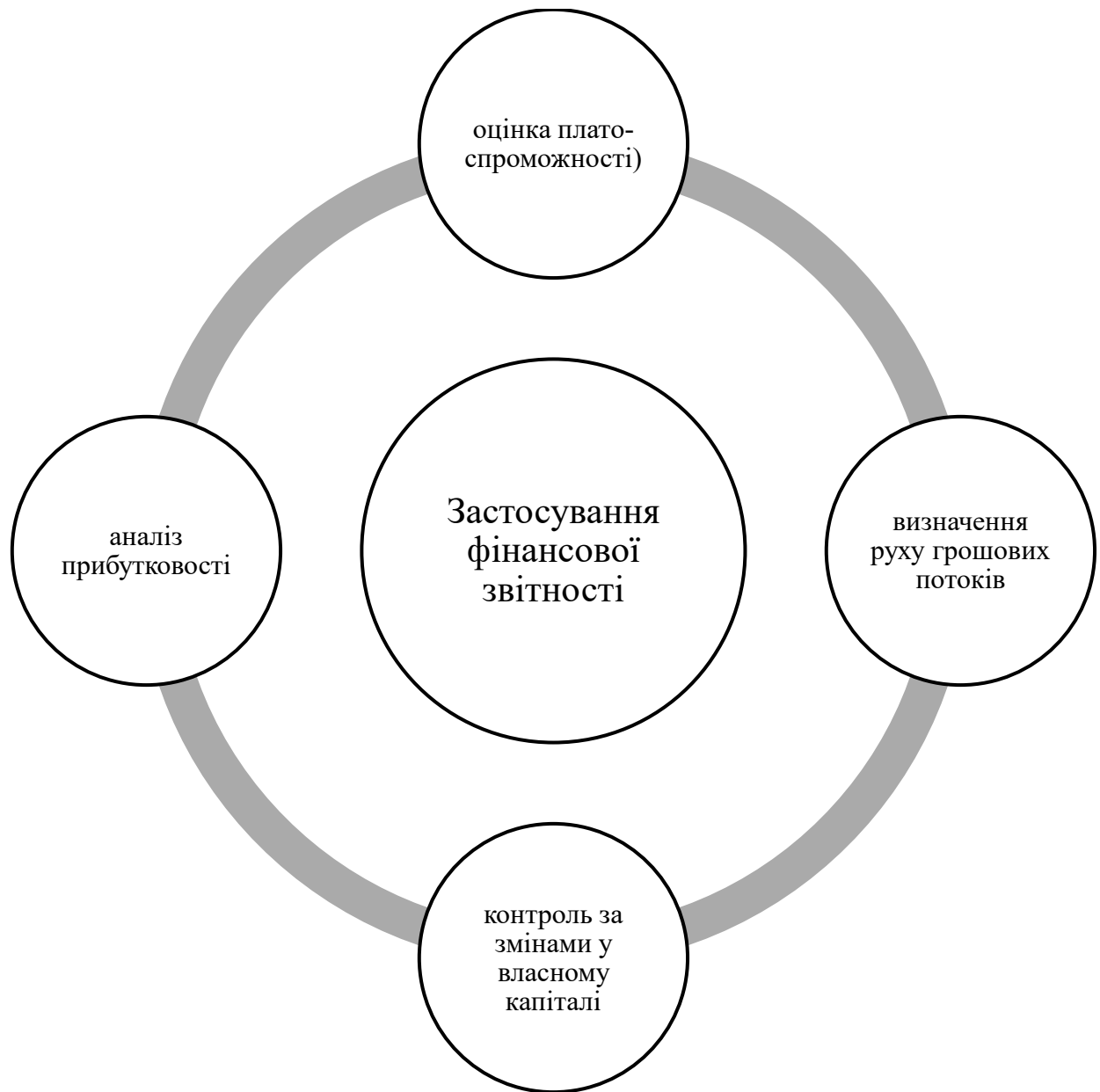

Рис. 2.1 Застосування фінансової звітності в господарській діяльності підприємства

Джерело: Розроблено автором

На рисунку 2.1 представлено сфера застосування фінансової звітності підприємства. Фінансова звітність слугує базою для прийняття інвестиційних рішень, кредитування, управління активами та дивідендної політики. Відповідно до принципів, звітність повинна бути порівняльною, тобто містити дані не менше ніж за два звітні періоди, щоб користувачі могли оцінити тенденції діяльності підприємства [20].

2.3. Аналіз змісту основних форм фінансової звітності ПрАТ «Тернопільський молокозавод»

Фінансова звітність на ПрАТ «Тернопільський молокозавод» здійснюється за міжнародними стандартами, що дозволяє зовнішньому користувачу без проблем здійснити аналіз підприємства для подальшої співпраці.

ПрАТ «Тернопільський молокозавод» складає всі форми звітності такі як:

- Баланс (звіт про фінансовий стан);
- Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід);
- Звіт про рух грошових коштів;
- Звіт про власний капітал;
- Примітки до річної фінансової звітності [21].

Оперуючи основними даними звітності ПрАТ «Тернопільський молокозавод» (Додаток В) проведено фінансовий аналіз, що є важливим для формування даних для розробки та прийняття управлінських рішень, розробки стратегій розвитку.

Проаналізувавши активи підприємства помітно, що зросли активи на 23,8%, що свідчить про розширення діяльності або залучення нових ресурсів. Головним фактором збільшення необоротних активів стало введення в експлуатацію основних засобів (переважно за рахунок капітальних інвестицій).

Таблиця 2.2

Аналіз активів ПрАТ «Тернопільський молокозавод» 2023-2024 рр.

Найменування показника	2023		2024		Абсолютне зростання	Коефіцієнт зростання
	сума, тис грн	питома вага, %	сума, тис грн	Питома вага, %		
1	2	3	4	5	6	7
Необоротні активи	974027	62,12	1177593	60,68	203566,00	1,209
Нематеріальні активи	364	0,037	208	0,018	-156,00	0,571

Продовження табл. 2.2

1	2	3	4	5	6	7
Незавершені капітальні інвестиції	550072	56,47	146714	12,46	-403358,00	0,267
Основні засоби	422802	43,41	1029882	87,46	607080,00	2,436
Оборотні активи	593989	37,88	763129	39,32	169140,00	1,285
Запаси	196821	33,14	295074	38,66	98253,00	1,499
Виробничі запаси	98331	16,55	133545	17,5	35214,00	1,358
Готова продукція	97897	16,48	160953	21,09	62966,00	1,643
Товари	503	0,085	576	0,075	73	1,145
Дебіторська заборгованість за продукцію	282241	47,52	356864	46,76	74623,00	1,26
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	85	0,014	31407	4,12	31322,00	369,49

Джерело: розраховано автором на основі звітності ПрАТ «Тернопільський молокозавод».

Активи ПрАТ «Тернопільський молокозавод» мають важку структуру активів, адже питома вага необоротних активів перевищує 40% і сягає 60,68%, що зумовлено специфікою виробничого підприємства.

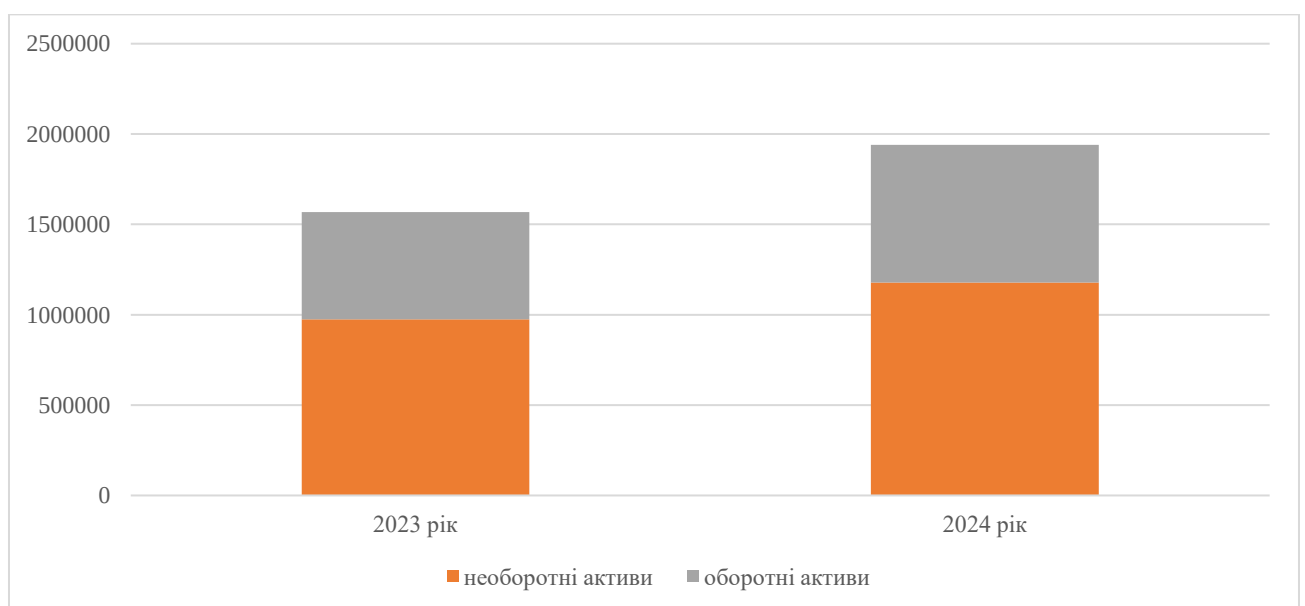

Рисунок 2.2 Структура оборотних і необоротних активів балансу ПрАТ «Тернопільський молокозавод», 2023-2024 рр., грн.

Для визначення чи вистачає активів підприємства для покриття зобов'язань використаємо показник чистих активів, який можна розрахувати за формулою:

$$\text{ЧА} = \text{Активи} - \text{Зобов'язання} \quad (2. 1.)$$

де, активи – добуток рядків балансу 1095 та 1195;

зобов'язання – добуток рядків балансу 1595 та 1695

$$\text{ЧА}_{2023} = (974027 + 593989) - (259064 + 570614) = 1568016 - 829678 = 738338$$

$$\text{ЧА}_{2024} = (1177593 + 763129) - (127035 + 1137340) = 1940722 - 164375 = 1776347$$

Чисті активи є більшими за зареєстрований капітал, та є платоспроможним підприємством. Розподіл в аналізі чистих активів на оборотні та необоротні здатне допомогти проаналізувати шляхи підвищення активів, покращити структуру, які методи оцінки запасів краще використовувати, як модернізувати, що є інвестиційно привабливим для зовнішнього інвестора [24].

У 2024 році підприємство суттєво наростило обсяги діяльності, чистий дохід від реалізації продукції зріс до 4 849 354 тис. грн, що на понад 800 млн грн більше, ніж у 2023 році (4 038 979 тис. грн).

Структура доходу свідчить, що основну частку займає продаж молочної продукції — 3 938 318 тис. грн; також суттєвими є обсяги реалізації напівфабрикатів і транспортних послуг.

Експортні операції становили 635 810 тис. грн, що підтверджує вихід підприємства на зовнішні ринки .

Собівартість реалізованої продукції у 2024 році складає 4 383 091 тис. грн, що є зростанням порівняно з попереднім роком (3 480 057 тис. грн).

Найбільшу частку витрат традиційно становлять сировина та матеріали — 3 815 864 тис. грн.

За підсумками 2024 року підприємство отримало чистий збиток у розмірі 61 991 тис. грн (у 2023 році був чистий прибуток 113 192 тис. грн).

На зниження фінансового результату вплинули:

- збільшення собівартості,

- зростання витрат на збут і адміністративних витрат,
- збитки від продажу запасів (25 158 тис. грн) та інші втрати.

Загальна сума активів на кінець 2024 року — 1 940 722 тис. грн (зростання порівняно з 1 568 016 тис. грн у 2023 році). Активи зросли за рахунок: збільшення вартості основних засобів (до 1 029 882 тис. грн), зростання запасів, нарощення дебіторської заборгованості. Запаси на кінець року становили 295 074 тис. грн (було 196 821 тис. грн).

Короткострокові та довгострокові позики разом становлять 571 924 тис. грн, що значно більше, ніж у 2023 році (437 658 тис. грн).

Поточна кредиторська заборгованість також суттєво зросла: 597 367 тис. грн проти 302 553 тис. грн у 2023 році. Це свідчить про збільшення потреби в обіговому капіталі й активне використання позикових ресурсів.

Надходження від операційної діяльності у 2024 році становила 5 849 941 тис. грн, що більше, ніж у попередньому році (4 810 497 тис. грн).

Проте висока собівартість, значні витрати та збільшення кредитного навантаження призвели до негативного чистого фінансового результату.

ПрАТ «Тернопільський молокозавод» у 2024 році демонструє:

- зростання обсягів виробництва та продажів (експорту);
- зміцнення активів та модернізацію основних засобів;
- збільшення чисельності персоналу;
- зростання витрат, кредитного навантаження та погіршення фінансового результату, що призвело до чистого збитку.

Загалом підприємство є стабільним виробником молочної продукції з розвиненою інфраструктурою та широкою ринковою присутністю, однак у 2024 році зіткнулося зі значними витратними та економічними викликами.

Розрахуємо коефіцієнт фінансової незалежності як добуток власного капіталу на активи підприємства.

$$K = \frac{676\,347}{1\,940\,722} = 0,3485$$

Підприємство фінансує лише 35% своїх активів за рахунок власного капіталу. Норматив — не менше 0,5; бажано 0,6–0,7. Отже, підприємство має високу залежність від позикових коштів і підвищені фінансові ризики.

Баланс має велике практичне значення в бухгалтерському обліку так і в управлінському, адже розкриває активи, зобов'язання та власний капітал підприємства на конкретну дату [25].

Показники балансу дають змогу зробити аналіз структури активів і зобов'язань, визначити фінансову стійкість та платоспроможність визначаючи тенденцію розвитку підприємства. Баланс визначає статичний стан, а для отримання інформації про рух і використання засобів та джерел використовуються дані поточного бухгалтерського обліку так і систем бухгалтерських рахунків [27].

Для оптимізації та вдосконалення складання балансу запропоновано декілька можливих напрямів:

- уніфікація-як один із методів порівнюваності;
- розширення інформаційного заповнення — включення додаткової інформації про стійкість до ризиків;
- цифрова форма та автоматизація для недопущення помилок та полегшення обміну та аналізу даних;
- інформація для різних осіб — доступність для зацікавлених осіб (інвестори, кредитори, державні органи).

Баланс та фінансова звітність не повністю відповідають міжнародним стандартам, незважаючи на внесені зміни та трансформації, основним недоліком є суттєвістю інформації, баланс не повністю відповідає принципам ліквідності, де активи відповідають пасивам за терміновістю, що пов'язано з нечітким розмежуванням поточних і непоточних активів та зобов'язань у балансі підприємства.

Серед зобов'язань, пов'язаних із цільовим фінансуванням чи іншими зобов'язаннями, які можуть бути як поточні так і довгострокові. Чіткий перелік статей ускладнює дотримання принципу суттєвості інформації. Підприємство може здійснювати витрати, які відносять до наступного звітного періоду, що

неточно висвітлює такі витрати, в балансі є лише одна стаття для витрат майбутніх періодів, додаткова інформація відсутня про ці втрати. Важливо ввести в систему балансу показників інтелектуальної власності (ресурси), це розширить аналітичні можливості оцінки фінансового стану.

Звіт про фінансові результати фокусується на доходах, витратах та фінансовому результаті. ПрАТ «Тернопільський молокозавод» дотримується структура та вимог до розкриття статей цього звіту відповідно до національних положень та Міжнародних стандартів.

Цей звіт демонструє структуру доходу та витрат підприємства за звітний період, визначає суму операційного прибутку, доходи, витрати за видом діяльності, а також чистий прибуток, збиток.

При складанні Звіту про сукупний дохід ПрАТ «Тернопільський молокозавод» дотримується принципу нарахування та відповідності доходів та витрат, необхідно зіставляти отримані доходи із здійсненими витратами. Він складається з 4 розділів: фінансові результати, сукупний дохід, елементи операційних витрат, розрахунок показників прибутковості акцій.

Перший розділ забезпечує послідовне узгодження статей доходів та витрат для визначення чистого прибутку за звітний період. Всі витрати з одержання доходу включаючи податок на прибуток є витратами за відповідний період.

Другий розділ показує інформацію про інший сукупний дохід. У цьому розділі відображаються доходи та витрати, які не визнаються у прибутку чи збитку, але впливають на власний капітал підприємства. Вони формують сукупний дохід, який є ширшим поняттям ніж чистий прибуток.

Щоб другий розділ фінансового звіту відповідав міжнародним стандартам, його потрібно: деталізувати, розділити за групами рекласифікованості, додати розкриття щодо переоцінок, хеджування, валютних операцій, подати розшифровку податку, узгодити структуру, підтримати все це в примітках і таблицях руху капіталу

Третій розділ висвітлює елементи операційних витрат, які підприємство здійснило під час своєї діяльності. Національна форма №2 подає ці витрати дуже узагальнено. Міжнародні стандарти (МСБО 1 «Подання фінансової звітності»,

IAS 2, IAS 23, IAS 38 та ін.) вимагають детальнішого розкриття, а також дозволяють альтернативні підходи. Щоб третій розділ «Елементи операційних витрат» відповідав міжнародним стандартам, його необхідно: деталізувати за складовими; доповнити функціональним поділом витрат; розширити статтю «інші операційні витрати»; розкрити елементи собівартості відповідно до IAS 2; відобразити негрошові та відстрочені витрати (IAS 12, IAS 23); додати повні примітки з поясненнями. У результаті підприємство отримає прозорий, інформативний та повністю узгоджений з МСФЗ формат витратної частини звітності.

Звіт про власний капітал ПрАТ «Тернопільський молокозавод» є важливою складовою фінансової звітності, відображаючи зміни у складі та структурі власного капіталу протягом звітного періоду, що оцінює фінансову стійкість, інвестиційну привабливість та ефективність розподілу фінансових результатів. Звіт про власний капітал дає змогу простежити джерела формування власного капіталу та напрями його використання.

Власний капітал ПрАТ «Тернопільський молокозавод» формується за рахунок статутного капіталу, додаткового капіталу, резервного капіталу та нерозподіленого прибутку (непокритого збитку). Протягом аналізованого періоду структура власного капіталу зазнавала змін, що зумовлено результатами фінансово-господарської діяльності підприємства та прийнятими управлінськими рішеннями щодо розподілу прибутку.

Статутний капітал підприємства упродовж звітного періоду залишався незмінним, що свідчить про відсутність додаткової емісії акцій або зміни складу власників. Це є характерним для стабільно функціонуючих акціонерних товариств та вказує на збереження усталеної структури корпоративного управління [28].

Ключовим чинником зміни загального обсягу власного капіталу ПрАТ «Тернопільський молокозавод» є нерозподілений прибуток. Збільшення його суми у звітному періоді свідчить про прибуткову діяльність підприємства та ефективне використання ресурсів. Частина отриманого чистого прибутку

спрямовувалася на покриття витрат минулих періодів та формування резервів, що позитивно впливає на фінансову стійкість підприємства.

Разом із тим, аналіз Звіту про власний капітал показує, що темпи зростання власного капіталу можуть бути обмеженими через значну частку залучених коштів у структурі фінансування діяльності підприємства. Це підвищує фінансові ризики та зумовлює необхідність посилення ролі внутрішніх джерел самофінансування, зокрема за рахунок реінвестування прибутку.

У цілому динаміка власного капіталу ПрАТ «Тернопільський молокозавод» свідчить про відносно стабільний фінансовий стан та здатність підприємства забезпечувати безперервність діяльності. Позитивні зміни у нерозподіленому прибутку є передумовою для подальшого розвитку підприємства, модернізації виробничих потужностей та підвищення конкурентоспроможності.

З метою підвищення ефективності управління власним капіталом доцільним є вдосконалення дивідендної політики, оптимізація співвідношення між власним і залученим капіталом, а також спрямування більшої частини прибутку на інвестиційні цілі. Реалізація зазначених заходів сприятиме зміцненню фінансової стійкості та підвищенню інвестиційної привабливості ПрАТ «Тернопільський молокозавод».

Висновки до другого розділу

1. ПрАТ «Тернопільський молокозавод» є потужним виробничим комплексом із замкнутим циклом переробки молочної сировини, значними обсягами виробництва, широким асортиментом продукції та стабільними ринками збуту, включно з експортними операціями.

2. Порівняльний аналіз основних економічних показників за 2023–2024 роки показав суперечливі тенденції у розвитку підприємства. В 2024 році відбулося суттєве зростання чистого доходу від реалізації продукції, збільшення обсягів активів, модернізація основних засобів, зростання чисельності персоналу та рівня оплати праці, але випереджальне зростання собівартості, адміністративних і збутових витрат, а також збільшення кредитного навантаження призвели до формування чистого збитку за результатами 2024

року. Це свідчить про необхідність посилення контролю за витратами та підвищення ефективності використання ресурсів.

3. Дослідження організації бухгалтерського обліку на ПрАТ «Тернопільський молокозавод» показало, що система обліку побудована відповідно до вимог чинного законодавства України та міжнародних стандартів фінансової звітності. Підприємство застосовує МСФЗ на офіційній основі, що забезпечує прозорість, порівнянність та інформативність фінансової інформації для широкого кола користувачів. Облікова політика оформлена внутрішнім наказом, є послідовною та охоплює ключові аспекти визнання, оцінки та обліку активів, зобов'язань, доходів і витрат.

4. Встановлено, що на підприємстві функціонує централізована бухгалтерська служба з чітким розподілом обов'язків між працівниками, що відповідає масштабам діяльності та складності господарських операцій. Використання автоматизованої системи бухгалтерського обліку дозволяє інтегрувати фінансовий, виробничий і складський облік, мінімізувати операційні ризики, забезпечити своєчасність обробки даних та підвищити якість управлінських рішень. Наявність системи внутрішнього контролю та щорічного зовнішнього аудиту додатково підвищує достовірність фінансової звітності.

5. Аналіз процесу формування та подання фінансової звітності показав, що на ПрАТ «Тернопільський молокозавод» він є чітко регламентованим і відповідає вимогам законодавства та МСФЗ. Формування звітності здійснюється поетапно — від закриття рахунків і узагальнення облікових даних до трансформації показників, заповнення форм, їх узгодження та затвердження. Підприємство подає фінансову звітність в електронному форматі XBRL через Єдиний державний реєстр фінансової звітності, що відповідає сучасним вимогам цифровізації обліку та звітності.

6. Баланс підприємства відображає зростання загальної вартості активів і свідчить про капіталомісткий характер діяльності. Питома вага необоротних активів залишається високою, що є типовим для виробничих підприємств, однак зумовлює потребу в значних фінансових ресурсах. Розрахунок чистих активів показав, що їх величина перевищує розмір

зареєстрованого капіталу, що свідчить про платоспроможність підприємства, проте коефіцієнт фінансової незалежності вказує на значну залежність від позикових коштів і підвищені фінансові ризики.

7. Аналіз звіту про фінансові результати дозволив виявити основні фактори формування збитку у 2024 році, серед яких ключовими є зростання собівартості продукції, адміністративних та збутових витрат, а також втрати від реалізації запасів. Водночас структура доходів підтверджує високу ринкову активність підприємства та його здатність нарощувати обсяги продажів, у тому числі на зовнішніх ринках.

8. Звіт про власний капітал свідчить про стабільність його базових складових, зокрема статутного, додаткового та резервного капіталу, а також про значний вплив фінансових результатів на динаміку нерозподіленого прибутку. Зменшення власного капіталу у звітному році обумовлює необхідність удосконалення дивідендної та інвестиційної політики, а також оптимізації співвідношення між власними і залученими джерелами фінансування.

РОЗДІЛ 3.

ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА НА ОСНОВІ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПРАТ «ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ МОЛОКОЗАВОД»

3.1 Аналіз ліквідності та платоспроможності ПрАТ «Тернопільський молокозавод»

У роботі наведено комплексний аналіз ліквідності та платоспроможності ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за 2023–2024 рр. з використанням даних форми 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та форми 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)».

Метою аналізу є визначення здатності ПрАТ «Тернопільський молокозавод» своєчасно виконувати свої короткострокові зобов'язання, оцінювати структуру оборотних активів та рівня фінансових ризиків для швидкого реагування на різні ризики, які постають перед підприємством.

Одним із показників фінансової привабливості підприємства є ліквідність підприємства, яка характеризує його здатність швидко перетворювати активи на грошові кошти для погашення зобов'язань. Основними показниками ліквідності є коефіцієнт поточної ліквідності, швидкої ліквідності та абсолютної ліквідності.

Поточні активи у 2023 р. становили 593 989 тис. грн, у 2024 р. — 763 129 тис. грн. Поточні зобов'язання становили відповідно 570 614 тис. грн та 1 137 340 тис. грн. Розрахуємо коефіцієнт ліквідності за два роки за формулою:

$$\text{Коефіцієнт пот. лікв.} = \text{Оборотні активи} / \text{Поточні зобов'язання} \quad (3.1)$$

де:

$$\text{Ліквідність пот. 2023 р.} = 593\,989 / 570\,614 = 1,04$$

$$\text{Ліквідність пот. 2024 р.} = 763\,129 / 1\,137\,340 = 0,67$$

Отже, у 2024 році коефіцієнт ліквідності погіршився. Нормативне значення – не менше 1,0–1,5. Значення 0,67 свідчить про недостатній обсяг оборотних активів для покриття поточних зобов'язань.

До швидких активів входять: грошові кошти, короткострокові фінансові інвестиції, дебіторська заборгованість.

Розрахуємо за формулою коефіцієнт швидкої ліквідності:

Коефіцієнт швидкої ліквідності 2023 р.: $(282\,241 + 8\,706 + 85 + 10\,479 + 1\,996 + 26\,797) / 570\,614 = \sim 0,59$

Коефіцієнт швидкої ліквідності 2024 р.: $(346\,864 + 10\,581 + 31\,407 + 816 + 12\,955) / 1\,137\,340 = \sim 0,36$

Нормативне значення коефіцієнт швидкої ліквідності становить не менше 0,7–0,8. Показник у 2024 р. значно нижчий норми, що свідчить про погіршення здатності погашати зобов'язання швидколіквідними активами.

Розрахуємо коефіцієнт абсолютної ліквідності як різницю грошових коштів на поточні зобов'язання.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності 2023 р.: $(26\,797) / 570\,614 = 0,047$

Коефіцієнт абсолютної ліквідності 2024 р.: $(12\,955) / 1\,137\,340 = 0,011$

Показники абсолютної ліквідності на ПрАТ «Тернопільський молокозавод» значно нижчі норми (0,2-0,25), що означає відсутність достатнього запасу грошових коштів [29].

Платоспроможність на ПрАТ «Тернопільський молокозавод» характеризується здатністю підприємства погашати боргові зобов'язання в довгостроковій перспективі. Основними показниками є коефіцієнт фінансової незалежності та коефіцієнт фінансової стійкості.

Здійснено розрахунок коефіцієнта автономії на ПрАТ «Тернопільський молокозавод», який розраховується як різниця власного капіталу до валюти балансу та який за даними фінансової звітності становить:

2023 р.: $738\,338 / 1\,568\,016 = 0,47$

2024 р.: $676\,347 / 1\,940\,722 = 0,35$

Зниження показника до 0,35 сигналізує про зростання залежності від зовнішніх джерел фінансування (нормою є не менше 0,5).

Коефіцієнт фінансової стійкості — це показник, який відображає, яка частина активів підприємства профінансована за рахунок стабільних джерел: власного капіталу та довгострокових зобов'язань.

Це один із ключових індикаторів довгострокової платоспроможності та стабільності підприємства.

$$K_{\text{фс}} = \frac{\text{Власний капітал} + \text{Довгострокові зобов'язання}}{\text{Всього активів}} \quad (3.2)$$

де, Власний капітал (ВК) — розділ I пасиву.

Довгострокові зобов'язання — розділ II пасиву.

Активи — баланс, підсумок активу.

Коефіцієнт фінансової стійкості дає наочно зрозуміти яку частку активів підприємство може фінансувати стабільними довгостроковими джерелами. Наскільки підприємство залежить від короткострокових кредиторів. Чи є фінансова структура підприємства стійкою та безпечною в довгостроковій перспективі.

Коефіцієнт фінансової стійкості:

2023 р.: $(738\,338 + 259\,064) / 1\,568\,016 = 0,63$

2024 р.: $(676\,347 + 127\,035) / 1\,940\,722 = 0,41$

Падіння показника до 0,41 свідчить про зниження фінансової стабільності, адже нормативне значення понад 0,6.

У 2023 р. підприємство мало відносно прийнятний рівень ліквідності й достатню фінансову стійкість.

У 2024 р. ситуація різко погіршилася: поточні зобов'язання зросли майже вдвічі (на +99%), тоді як поточні активи — лише на +28%.

Грошові кошти зменшилися майже удвічі, а дебіторська заборгованість зросла.

Такі зміни свідчать про значне навантаження на оборотний капітал, високу кредиторську заборгованість та підвищення фінансових ризиків [30].

Ліквідність і платоспроможність ПрАТ «Тернопільський молокозавод» у 2024 р. перебувають на незадовільному рівні. Жоден із ключових показників

ліквідності не відповідає нормативам. Платоспроможність також зменшилася через зниження частки власного капіталу.

ПрАТ «Тернопільський молокозавод» після проведеного аналізу можна рекомендувати:

- реструктуризувати частину короткострокової кредиторської заборгованості;

- збільшити обсяг грошових коштів;
- оптимізувати оборотний капітал;
- підвищити частку власного капіталу.

Отже, аналіз ліквідності за два роки виявив суттєве погіршення фінансового стану ПрАТ «Тернопільський молокозавод» у 2024 році порівняно з 2023 роком:

- коефіцієнт поточної ліквідності знизився з 1,04 до 0,67;
- коефіцієнт швидкої ліквідності — з 0,59 до 0,36;
- коефіцієнт абсолютної ліквідності — з 0,047 до 0,011.

Основними факторами погіршення стали:

- різке зростання поточної кредиторської заборгованості;
- зниження грошових коштів;
- накопичення дебіторської заборгованості та запасів.

Таким чином, у 2023 р. підприємство характеризувалося відносно задовільним рівнем ліквідності, тоді як у 2024 році всі ключові показники суттєво погіршилися. Це створює ризики втрати платоспроможності та вимагає негайного коригування фінансової політики.

3.2 Аналіз фінансової стійкості, ділової активності та аналіз рентабельності ПрАТ «Тернопільський молокозавод»

Сучасні умови функціонування підприємств харчової промисловості України характеризуються високим рівнем конкуренції, інфляційним тиском та змінами ринкових умов. У таких умовах особливої актуальності набуває

комплексний аналіз фінансового стану підприємства, що дає змогу оцінити його здатність забезпечувати безперебійність діяльності, підтримувати оптимальну структуру капіталу, ефективно використовувати ресурси та формувати достатній рівень прибутковості.

Здійснено поглиблений аналіз фінансової стійкості, ділової активності та рентабельності ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за 2023–2024 роки на основі даних фінансової звітності (Додаток А, Б, В, Г). Основними завданнями стало:

- оцінити динаміку структури активів і пасивів;
- визначити стійкість джерел фінансування;
- проаналізувати ефективність використання оборотних і необоротних активів;
- дослідити рівень рентабельності та її зміни;
- сформулювати узагальнюючі висновки та рекомендації.

Фінансова стійкість відображає здатність підприємства забезпечувати свою діяльність за рахунок власних та стабільних джерел фінансування, не допускаючи критичної залежності від зовнішніх кредиторів. Для оцінки розглянемо ключові показники: коефіцієнт автономії, коефіцієнт фінансової стійкості, коефіцієнт маневреності та структуру зобов'язань [31].

$$K_{\text{авт}} = \frac{\text{Власний капітал}}{\text{Всього активів}} \quad (3.3)$$

На початок року:

$$K_{\text{авт}} = \frac{738338}{1568016} = 0,47$$

На кінець року:

$$K_{\text{авт}} = \frac{676347}{1940722} = 0,35$$

Значення знизилося з 0,47 до 0,35, що є нижче нормативу (0,5). Це свідчить про зростання залежності підприємства від позикових коштів і зменшення частки власного капіталу.

Розраховано також коефіцієнт фінансової стійкості:

$$K_{\text{фс}} = \frac{\text{Власний капітал} + \text{Довгострокові зобов'язання}}{\text{Баланс}} \quad (3.4)$$

$$K_{\text{фс}23} = \frac{738338 + 259064}{1568016} = 0,63$$

$$K_{\text{фс}24} = \frac{676347 + 127035}{1940722} = 0,41$$

У 2023 році підприємство мало високу фінансову стійкість, проте у 2024 цей показник значно погіршився, знизившись на 0,22. Це свідчить про зменшення стабільних джерел і різке збільшення поточних зобов'язань.

Для аналізу застосовано коефіцієнт маневреності:

$$K_{\text{ман}} = \frac{\text{Власний оборотний капітал}}{\text{Власний капітал}} \quad (3.5)$$

Власний оборотний капітал (ВОК):

$$\text{ВОК} = \text{Власний капітал} - \text{Необоротні активи} \quad (3.6)$$

$$\text{ВОК}_{23} = 738338 - 974027 = -235689$$

$$\text{ВОК}_{24} = 676347 - 1177593 = -501246$$

Наведено розрахунок коефіцієнту маневреності:

$$K_{\text{ман}23} = -\frac{235689}{738338} = -0,32$$

$$K_{\text{ман}24} = -501246/676347 = -0,74$$

Показник має від'ємне значення, що означає власний капітал майже повністю знаходиться у необоротних активах; підприємство покриває оборотні активи переважно за рахунок короткострокових зобов'язань; фінансова гнучкість мінімальна.

Поточні зобов'язання збільшилися з 570 614 тис. грн до 1 137 340 тис. грн (+99,3%). Основними змінами є: кредиторська заборгованість за товари, яка зросла з 283 137 до 527 186 тис. грн; заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями (+146%); одержані аванси — з 582 до 39 851 тис. грн; поточні

забезпечення — з 54 110 до 68 402 тис. грн. Ці зміни свідчать про значне боргове навантаження та погіршення фінансової стійкості.

У 2024 році підприємство демонструє суттєве погіршення фінансової стійкості. Основними причинами слугують зменшення власного капіталу, різке зростання поточних зобов'язань, дефіцит власного оборотного капіталу, низький рівень автономії.

Ділова активність характеризує ефективність використання активів у процесі виробництва та реалізації продукції. У дослідженні необхідно оцінювати оборотність активів, оборотність запасів, оборотність дебіторської заборгованості, оборотність кредиторської заборгованості.

Оборотність активів — це фінансовий показник, який показує, наскільки ефективно підприємство використовує свої активи для отримання доходу (виручки).

Іншими словами, він показує, скільки разів за період (рік) активи "обернулися" — тобто принесли виручку, рівну їх середній вартості.

$$K_{\text{об.акт}} = \frac{\text{Чистий дохід}}{\text{Середні активи}} \quad (3.7)$$

де Середні активи:

$$\frac{1568016 + 1940722}{2} = 1754369$$

$$K = \frac{4849354}{1754369} = 2,76$$

Це означає, що кожна гривня активів приносить 2,76 грн виручки, що є позитивним, однак рентабельність при цьому низька.

Проаналізуємо оборотність запасів на ПрАТ «Тернопільський молокозавод», де запаси зросли з 196 821 до 295 074 тис. грн, тобто на 50%. Це може свідчити про: накопичення залишків, зниження швидкості збуту.

Дебіторська заборгованість на ПрАТ «Тернопільський молокозавод» складає за 2023 р.: 282 241 грн, за 2024 р.: 346 86 що свідчить про зростання на 23% Це сигнал про те, що клієнти повільніше оплачують продукцію, ніж раніше,

підприємство фактично кредитує своїх покупців, може бути елементом маркетингової політики (щоб залучити нових клієнтів або втримати існуючих). Можлива поява нових контрагентів, які мають довші строки оплати. Дебіторська заборгованість за товари/послуги: 282 241 → 346 864 тис. грн (+64 623 тис. грн)

Заборгованість з бюджетом теж зросла через податок на прибуток. Це, швидше за все, означає: Підприємство продає продукцію з відстрочкою платежу. Проте одночасно грошові кошти зменшилися: 26 797 → 12 955 тис. грн.

Це чітко вказує, що покупці не оплачують товари швидко. Бо разом зі зростанням дебіторської заборгованості збільшилась і кредиторська заборгованість (особливо за товари та довгостроковими зобов'язаннями). Збільшення дебіторської заборгованості найчастіше є негативним сигналом, особливо якщо: зменшуються грошові кошти, різко зростає кредиторська заборгованість. У такій ситуації це свідчить про: погіршення платіжної дисципліни покупців, втрачені оборотні кошти, підвищення ризику виникнення безнадійної заборгованості. Це знижує ліквідність та збільшує ризики неповернення коштів.

Кредиторська заборгованість за товари на ПрАТ «Тернопільський молокозавод» зросла з 283 137 до 527 186 тис. грн (+86%). Це означає, що підприємство: фінансує оборотні активи за рахунок постачальників, має напружений грошовий цикл, залежить від відтермінування платежів.

Ділова активність у 2024 році знизилася через: збільшення запасів; ріст дебіторської заборгованості; зменшення грошових коштів; нарощування кредиторської заборгованості.

Рентабельність є ключовим інтегральним показником ефективності діяльності.

$$P_{\text{продажу}} = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Чистий дохід}} \quad (3.8)$$

$$P_{\text{продажу}} = \frac{113192}{4849354} = 0,0233 = 2,33\%$$

Низька рентабельність продажу свідчить про високу собівартість та значні операційні витрати.

Рентабельність активів (ROA) та рентабельність власного капіталу (ROE) розраховується за формулами:

$$ROA = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Середні активи}} = 113192/1754369 = 0,0645 = 6,45\% \quad (3.9)$$

$$ROE = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Середньорічна вартість власного капіталу}} * 100\% \quad (3.10)$$

$$ROE = \frac{113192}{\frac{738338 + 676347}{2}} = 0,16 = 16\%$$

Значення високе, але це наслідок зменшення власного капіталу, що є фактором ризику. Підприємство прибуткове, але маржа дуже низька. Високі витрати та зростання собівартості знижують ефективність діяльності. ROE високий, але за рахунок зменшення власного капіталу, що збільшує ризику.

У 2024 році ПрАТ «Тернопільський молокозавод» демонструє змішані результати:

- прибутковість збережена, але її рівень низький;
- фінансова стійкість значно погіршилася;
- підприємство стало залежним від короткострокових боргів;
- оборотність активів знизилася;
- обсяги запасів і дебіторської заборгованості зростають занадто швидко.

Основними ризиками: дефіцит власного оборотного капіталу; зниження ліквідності; збільшення боргового навантаження.

ПрАТ «Тернопільський молокозавод» рекомендовано для збільшення власного капіталу потрібно оптимізувати оборотні активів (запаси, дебіторську заборгованість), скоротити залежності від короткострокових кредиторів, переглянути структуру витрат та контроль собівартості, підвищити операційну ефективність та прибутковість.

3.3 Виявлення ризиків у фінансовому стані ПрАТ «Тернопільський молокозавод» та напрями його покращення

Фінансовий стан ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за результатами аналізу звітності за 2023–2024 роки свідчить про наявність низки суттєвих фінансових ризиків, які впливають на стабільність підприємства, його платоспроможність та конкурентоспроможність. Виявлені ризики охоплюють як внутрішні, так і зовнішні чинники, що формують ускладнені умови ведення бізнесу в молокопереробній галузі в умовах воєнного стану.

За даними фінансової звітності ПрАТ «Тернопільський молокозавод» має значний обсяг позикових коштів, який у 2024 році зріс до понад 571 млн грн. Темпи зростання кредиторської заборгованості та позик перевищують темпи зростання виручки. Низький рівень власного капіталу (менше 1% від загальної вартості активів) створює ризик надмірної залежності від зовнішнього фінансування, що робить підприємство фінансово вразливим. Наслідками є: високі процентні витрати, що знижують чистий прибуток; ризик дефіциту ліквідності; можливі труднощі з обслуговуванням боргів у разі падіння продажів; зниження кредитного рейтингу підприємства.

Напрями мінімізації реструктуризація чинних кредитів та пролонгація боргових зобов'язань; залучення дешевших довгострокових ресурсів замість короткострокових позик; пошук стратегічних інвесторів або реінвестування прибутку у власний капітал; оптимізація фінансового планування та впровадження cash-flow прогнозування [34].

Попри зростання виручки у 2024 році, підприємство отримало збиток, а валовий прибуток скоротився. Це вказує на зростання собівартості, посилення цінової конкуренції та можливу неефективність структури витрат.

Основні причинами є зростання цін на молочну сировину; зростання тарифів на енергоносії; збільшення транспортних витрат; зміна структури виробництва на користь менш маржинальної продукції. Щоб мінімізувати потрібно провести аудит собівартості та впровадження системи контролю

витрат; оптимізація асортиментної політики (перехід на більш рентабельні лінійки); модернізація обладнання для зменшення енерговитрат; використання довгострокових контрактів із постачальниками для фіксації цін.

Зменшення залишків грошових коштів (майже удвічі у 2024 році) на тлі зростання дебіторської заборгованості свідчить про погіршення ліквідності. Поточні активи не покривають поточні зобов'язання, що формує ризик тимчасової неплатоспроможності. Наслідками є можливі затримки в розрахунках із постачальниками, необхідність залучення додаткових кредитів, штрафи та пені за прострочення платежів.

Щоб мінімізувати скорочення термінів погашення дебіторської заборгованості, впровадження передоплати; оптимізація товарних запасів; удосконалення бюджетування грошових потоків; створення резерву ліквідності й оптимізація взаєморозрахунків.

Темпи зростання запасів і дебіторської заборгованості перевищують темпи зростання виручки, що свідчить про уповільнення оборотності активів. Це заморожує оборотний капітал та збільшує потребу у фінансуванні. Напрями мінімізації для ПрАТ є контроль термінів обігу сировини та готової продукції; запровадження сучасних методів управління запасами (ABC/XYZ, JIT); автоматизація логістичних процесів; удосконалення роботи з дебіторами.

Молочна галузь є критично залежною від сезонності та коливань закупівельних цін. У періоди дефіциту сировини собівартість різко зростає, що зменшує маржу. Напрями мінімізації для ПрАТ «Тернопільський молокозавод» є укладання довгострокових контрактів з агровиробниками, диверсифікація постачальників, розвиток власних заготівельних пунктів, інвестиції в енергоефективні технології.

Підприємство закуповує частину обладнання, пакування та інгредієнтів у валюті. Коливання курсу гривні може збільшувати витрати. Напрями мінімізації слугуватимуть такі як: хеджування валютних ризиків, закупівля критичних імпорتنих матеріалів у періоди стабільного курсу, пошук українських аналогів імпоротної сировини.

Молочна продукція — висококонкурентний сегмент, де маржа залежить від цінового тиску великих виробників. Конкуренти можуть знижувати ціни або активізувати маркетинг. Напрями мінімізації тиску інших виробників: розвиток бренду та маркетингових стратегій, впровадження інноваційних продуктів, розширення регіонів збуту, зміцнення партнерської мережі.

Основними рекомендаціями для ПрАТ «Тернопільський молокозавод щодо управління ризиками є:

- Впровадження системи ризик-менеджменту на рівні підприємства.
- Регулярний моніторинг ключових показників (KPI): ліквідність, оборотність, маржинальність, боргове навантаження.
- Цифровізація управлінського обліку та прогнозування через ERP-системи.
- Оптимізація витрат і ресурсоефективності.
- Стратегічне управління капіталом — збільшення частки власних джерел фінансування [36].

Підприємство, яке прагне продовжувати свою діяльність, повинно уникати стану надкритичної неплатоспроможності. Це впливає з того, що наявність ознак надкритичної неплатоспроможності вказує на те, що боржник повинен звернутися до господарського суду з заявою про порушення справи про банкрутство протягом місяця з моменту, коли задоволення вимог одного або кількох кредиторів призведе до неможливості виконання своїх грошових зобов'язань перед іншими кредиторами.

При наявності хоча б одного з видів неплатоспроможності підприємство повинно провести поглиблений аналіз неплатоспроможності та ймовірності банкрутства. Під час поглибленого аналізу ПрАТ «Тернопільський молокозавод» для прогнозування банкрутства використовуються різні показники, які входять до системи формалізованих критеріїв. Існує багато методів визначення ймовірності банкрутства, і вибір конкретної методики залежить від особливостей галузі та самого підприємства. Більше того, самі

методики можуть коригуватися з урахуванням специфіки діяльності конкретного суб'єкта господарювання.

Модель Альтмана. В її основу покладено мультидискримінантний аналіз, який служить для розрахунку міри відповідних змінних при визначенні імовірності банкрутства. Z – розрахунок Альтмана – це п'ятифакторна модель, в якій чинниками виступають відповідні фінансові показники (3.3.1):

$$Z = 1,2X_1 + 1,4X_2 + 3,3X_3 + 0,6X_4 + X_5 \quad (3.11),$$

де: Z – інтегральний показник рівня загрози банкрутству;

X_1 – відношення робочого капіталу до величини активів;

X_2 – відношення нерозподіленого прибутку до величини активів;

X_3 – відношення прибутку до оподаткування до суми активів;

X_4 – відношення ринкової вартості власного капіталу до суми зобов'язань;

X_5 – відношення виторгу до суми активів.

За даними підприємства за допомогою розрахунку $Z_{2023} = 4,36$, що свідчить про низьку ймовірність банкрутства для даного підприємства, оскільки інтервальна оцінка Альтмана визначається за значенням Z .

Показник Альтмана за 2024 рік ПрАТ «Тернопільський молокозавод» становить $Z_{2024} = 3,002$, що також свідчить про низьку ймовірність банкрутства. Якщо Z менше 1,81, ймовірність банкрутства висока; якщо Z більше 2,67, ймовірність банкрутства низька. Якщо Z знаходиться в інтервалі від 1,81 до 2,67, це зона невизначеності.

Застосування моделі Альтмана не завжди є правильним, оскільки це призводить до значних відхилень у розрахунках порівняно з реальними умовами. Незважаючи на привабливість даного методу, його застосування обмежується вимогою мати ринкову оцінку власного капіталу, що можливо лише для великих корпорацій, акції яких вільно котируються на фондових біржах. Дана модель у більшості не забезпечує достовірність аналізу ймовірності банкрутства. У випадку відсутності виражених протиріч можна вважати коефіцієнти Альтмана

застосовними для розглядуваної ситуації та для узагальнення фінансового аналізу на основі комплексу показників.

За моделлю Таффлера інтегральний показник загрози банкрутства Z розраховують за формулою:

$$Z = 0,53 X_1 + 0,13 X_2 + 0,18 X_3 + 0,16 X_4 \quad (3.12),$$

де: Z – інтегральний коефіцієнт ;

X_1 - відношення прибутку до сплати податку до поточних зобов'язань;

X_2 - відношення поточних активів до загальної суми зобов'язань;

X_3 - відношення поточних зобов'язань до загальної суми активів;

X_4 - відношення виручки до суми активів.

Результат показника Таффлера на ПрАТ «Тернопільський молокозавод» за 2024 рік становить 1,27 що свідчить, що фінансова рівновага (фінансова стійкість) підприємства порушена, але за умови переходу на антикризове управління банкрутство йому не загрожує [37].

Коефіцієнт Бівера (K_b) вперше був використаний фінансовим аналітиком В.Х. Бівером, який використовував статистичні методи разом із фінансовими коефіцієнтами для прогнозування можливого банкрутства підприємства. Досліджуючи фінансові явища, він аналізував широкий спектр критеріїв. Бівер звертав увагу на проблеми підприємств, пов'язані з неможливістю виконання фінансових зобов'язань (або з труднощами у виплаті заборгованості у встановлений строк). Для цієї моделі створив базу даних і використовував її для статистичного тестування 30 фінансових коефіцієнтів. Порівнював середні значення цих показників у підприємств, які не мали фінансових проблем, і тих, які в подальшому зазнали банкрутства.

Коефіцієнт Бівера розраховується за наступною формулою:

$$K_b = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Загальна сума зобов'язань}} \quad (3.13)$$

Ознакою формування неефективної структури балансу виявляється фінансовий стан підприємства, де протягом тривалого періоду (1,5-2 роки) коефіцієнт Бівера не перевищує 0,2, що свідчить про небажане скорочення частини прибутку, призначеної для розвитку.

Покращання фінансового стану неплатоспроможного підприємства можна досягти через раціональне використання наявних у підприємства ресурсів і вдосконалення системи господарського управління. Перші позитивні результати у вдосконаленні фінансового стану збиткового підприємства пов'язані із досягненням рівня беззбитковості, коли обсяг продажів дозволяє покрити витрати на виробництво та реалізацію продукції без отримання прибутку [40].

Висновки до третього розділу

У третьому розділі роботи здійснено комплексну оцінку фінансового стану ПрАТ «Тернопільський молокозавод» на основі даних фінансової звітності за 2023–2024 роки. Аналіз охопив ключові аспекти фінансової діяльності підприємства такі як: ліквідність і платоспроможність, фінансову стійкість, ділову активність, рентабельність, а також ідентифікацію основних фінансових ризиків і напрямів їх мінімізації. Отримані результати дозволяють сформулювати цілісне уявлення про поточний фінансовий стан підприємства та тенденції його розвитку.

1. Оцінка фінансової стійкості підприємства засвідчила негативні структурні зміни у джерелах фінансування. Коефіцієнт автономії у 2024 році знизився до рівня, значно нижчого за нормативний, що свідчить про зменшення частки власного капіталу у фінансуванні активів та зростання залежності від позикових коштів. Аналогічна тенденція спостерігається і за коефіцієнтом фінансової стійкості, який у 2024 році втратив стабільний характер, притаманний попередньому періоду.

2. Негативним чинником фінансового стану є також від'ємне значення власного оборотного капіталу та коефіцієнта маневреності, що означає практичну відсутність у підприємства власних мобільних фінансових ресурсів. Власний капітал майже повністю зосереджений у необоротних активах, а

фінансування оборотних активів здійснюється переважно за рахунок короткострокових зобов'язань. Така структура балансу істотно знижує фінансову гнучкість підприємства та підвищує його чутливість до змін ринкової кон'юнктури.

3. Аналіз ділової активності показав, що у 2024 році ефективність використання активів ПрАТ «Тернопільський молокозавод» знизилася. Хоча загальна оборотність активів залишається на відносно прийнятному рівні, спостерігається негативна динаміка в оборотності запасів і дебіторської заборгованості. Значне зростання запасів і дебіторської заборгованості при одночасному скороченні грошових коштів свідчить про уповільнення грошового обороту та заморожування значної частини фінансових ресурсів у малоліквідних формах.

4. Оцінка показників рентабельності свідчить про збереження прибутковості діяльності підприємства у 2024 році, проте її рівень є низьким. Рентабельність продажу перебуває на мінімальному рівні, що вказує на високу собівартість продукції та значні операційні витрати. Рентабельність активів є помірною, тоді як рентабельність власного капіталу має відносно високе значення, однак досягається переважно за рахунок скорочення власного капіталу, що є фактором підвищеного фінансового ризику, а не ознакою реального зростання ефективності.

5. Фінансовий стан ПрАТ «Тернопільський молокозавод» у 2024 році характеризується як нестійкий, із підвищеним рівнем фінансових ризиків. Незважаючи на збереження виробничого потенціалу та ринкових позицій, підприємство потребує впровадження комплексу антикризових заходів, спрямованих на підвищення ліквідності, оптимізацію структури капіталу, скорочення боргового навантаження, прискорення оборотності оборотних активів і підвищення рентабельності діяльності. Реалізація запропонованих заходів дозволить зміцнити фінансову стійкість підприємства, знизити ризики втрати платоспроможності та створити умови для сталого розвитку у майбутніх періодах.

ВИСНОВКИ

Проаналізувавши аспекти складання фінансової звітності підприємства та провівши комплексну оцінку фінансового стану ПрАТ «Тернопільський молокозавод» узагальнено нормативно-правові засади формування фінансової звітності, а також визначено їх роль у забезпеченні прозорості, достовірності та порівнянності фінансової інформації для користувачів.

Здійснено аналіз організації бухгалтерського обліку та порядок складання основних форм фінансової звітності підприємства — Балансу (Звіту про фінансовий стан), Звіту про фінансові результати, Звіту про рух грошових коштів та Звіту про власний капітал.

Фінансова звітність ПрАТ «Тернопільський молокозавод» формується відповідно до чинних нормативних вимог, забезпечує відображення реального фінансового стану та результатів діяльності підприємства і може використовуватися для прийняття управлінських та інвестиційних рішень.

На основі горизонтального, вертикального та коефіцієнтного аналізу проведено оцінку фінансового стану підприємства. Результати аналізу свідчать про наявність стабільної виробничо-господарської діяльності та достатнього рівня фінансової стійкості, водночас виявлено окремі проблемні аспекти, пов'язані зі структурою зобов'язань, рівнем ліквідності та залежністю від залучених джерел фінансування.

Узагальнено теоретичні засади фінансової звітності як складової системи бухгалтерського обліку. Розкрито економічну сутність фінансової звітності, її місце в інформаційному забезпеченні управління підприємством, а також визначено основні функції, принципи та вимоги до її формування. Фінансова звітність є не лише формальним підсумком облікових процедур, а й важливим інструментом оцінки результатів господарської діяльності, фінансового стану та перспектив розвитку підприємства.

Досліджено організаційно-економічну характеристику ПрАТ «Тернопільський молокозавод», особливості його діяльності, структуру управління та систему бухгалтерського обліку. Підприємство є одним із

провідних виробників молочної продукції в регіоні, має тривалий досвід функціонування, стабільні ринки збуту та сформований виробничий потенціал. Організація бухгалтерського обліку на підприємстві відповідає чинному законодавству України та забезпечує формування фінансової звітності відповідно до вимог МСФЗ, що підтверджується наявністю аудиторського висновку.

Проаналізовано порядок складання основних форм фінансової звітності ПрАТ «Тернопільський молокозавод», зокрема Балансу (Звіту про фінансовий стан), Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід), Звіту про рух грошових коштів та Звіту про власний капітал.

Структура фінансової звітності підприємства є логічною та інформативною, а розкриття інформації у примітках дозволяє користувачам отримати повне уявлення про фінансові результати, облікову політику та ризики діяльності підприємства.

Здійснено комплексну оцінку фінансового стану ПрАТ «Тернопільський молокозавод» на основі використання методів коефіцієнтного аналізу.

Оцінка ліквідності та платоспроможності показала, що підприємство в цілому здатне виконувати свої поточні зобов'язання, проте окремі коефіцієнти перебувають на граничних рівнях, що свідчить про наявність ризиків зниження ліквідності за несприятливих зовнішніх умов.

Аналіз фінансової стійкості дозволив зробити висновок про залежність підприємства від залучених джерел фінансування, що зумовлює необхідність оптимізації структури капіталу та зменшення фінансових ризиків.

На основі проведеного аналізу в роботі запропоновано напрями вдосконалення складання фінансової звітності та покращення фінансового стану підприємства. Зокрема обґрунтовано доцільність посилення внутрішнього контролю за формуванням фінансових показників, удосконалення облікової політики з урахуванням специфіки діяльності підприємства, впровадження сучасних інформаційних систем обліку та аналізу. Запропоновано заходи щодо оптимізації структури капіталу, підвищення ліквідності, зменшення фінансових ризиків та зростання рентабельності діяльності.

Узагальнюючи результати дослідження, можна стверджувати, що фінансова звітність ПрАТ «Тернопільський молокозавод» є достовірною, інформативною та такою, що відповідає вимогам чинного законодавства і МСФЗ. Проведена оцінка фінансового стану дозволила виявити як сильні сторони підприємства, так і проблемні аспекти, що потребують управлінських рішень. Реалізація запропонованих у роботі рекомендацій сприятиме підвищенню ефективності фінансово-господарської діяльності, зміцненню фінансової стійкості та забезпеченню сталого розвитку підприємства в довгостроковій перспективі.

За результатами дослідження обґрунтовано напрями вдосконалення фінансової звітності та покращення фінансового стану ПрАТ «Тернопільський молокозавод», зокрема шляхом оптимізації структури капіталу, посилення контролю за дебіторською заборгованістю, підвищення платоспроможності та впровадження сучасних інформаційних технологій в обліковий процес. Реалізація запропонованих заходів сприятиме підвищенню якості фінансової інформації, зміцненню фінансової стійкості підприємства та забезпеченню його сталого розвитку в умовах конкурентного середовища.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Скрипниченко М. І. Виклики та перспективи для стійкого розвитку економіки України у повоєнний час : монографія. Київ : НАН України, Інститут економіки та прогнозування, 2025. 416 с.
2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 18.11.2025).
3. Левицька С. О. Звітність підприємств : навч. посібник. Рівне : НУВГП, 2008. 315 с.
4. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо заповнення форм фінансової звітності : наказ Міністерства фінансів України від 28.03.2013 № 433. База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/v0433201-13#Text> (дата звернення: 03.11.2025).
5. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : затв. наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73. База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення: 19.12.2025).
6. Бюджетний кодекс України. База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text> (дата звернення: 27.10.2025).
7. Про затвердження Порядку подання фінансової звітності : постанова Кабінету Міністрів України від 28.02.2000 № 419. База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2000-п#Text> (дата звернення: 27.10.2025).
8. Penman S. H. Financial Statement Analysis and Security Valuation. 6th ed. New York : McGraw-Hill Education, 2021.
9. Brigham E. F., Ehrhardt M. C. Financial Management: Theory and Practice. 16th ed. Boston : Cengage Learning, 2022.

10. Ross S. A., Westerfield R. W., Jordan B. D. Fundamentals of Corporate Finance. 14th ed. New York : McGraw-Hill Education, 2023.
11. Кірейцев С. Г. Фінансовий аналіз: теорія і практика. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 368 с.
12. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємств : підручник. Київ : КНЕУ, 2021. 532 с.
13. Про внесення змін до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах» : наказ Міністерства фінансів України від 18.03.2024 № 130. База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0493-24#Text> (дата звернення: 20.10.2025).
14. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73. База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення: 03.10.2026).
15. МСБО 1 «Подання фінансової звітності» (IAS 1) / International Accounting Standards Board. URL: <https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/ias-1-presentation-of-financial-statements.html> (дата звернення: 03.10.2026).
16. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку : затв. наказом Міністерства фінансів України від 24.05.1995 № 88 (у чинній редакції). База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95#Text> (дата звернення: 25.10.2025).
17. Білуха М. Т. Теорія бухгалтерського обліку : підручник. Київ : Знання, 2020. 640 с.
18. Бутинець Ф. Ф. Фінансова звітність підприємств : навч. посібник. Житомир : ПП «Рута», 2021. 512 с.
19. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність : Закон України від 21.12.2017 № 2258-VIII. База даних «Законодавство України» /

Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2258-19#Text> (дата звернення: 17.10.2025).

20. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність» : затв. наказом Міністерства фінансів України від 25.02.2000 № 39 (у чинній редакції). База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0161-00#Text> (дата звернення: 10.11.2025).

21. Пантелеєв В. П., Юрченко О. А., Курило Г. М., Безверхий К. В. Звітність підприємств : навч. посібник. Київ : ДП «Інформаційно-аналітичне агентство», 2017. 432 с.

22. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 «Консолідована фінансова звітність» : затв. наказом Міністерства фінансів України від 27.06.2013 № 628. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z1223-13#Text> (дата звернення: 27.10.2025).

23. Вигівська І. М., Скрипник М. І., Григоревська О. О. Поняття достовірності фінансової звітності та фактори впливу при її визначенні. Вісник ЖДТУ. 2017. № 1 (79). С. 145–154.

24. Бланк І. О. Фінансовий аналіз підприємства. Київ : Ніка-Центр, 2020. 720 с.

25. Поддєрьогін А. М. (ред.). Фінанси підприємств : підручник. 3-тє вид., перероб. і доп. Київ : КНЕУ, 2000. 460 с.

26. Жидєєва Л. І., Колісник О. П. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством (організацією, установою) : навч. посібник. Ірпінь : УДФСУ, 2020. 178 с.

27. Фоміна О. В., Мошковська О. А., Августова О. О. та ін. Управлінський облік : підручник. Київ : КНТЕУ, 2021. 320 с.

28. Білик М. Д., Павловська О. В., Притуляк Н. М., Невмержицька Н. Ю. Фінансовий аналіз : навч. посібник. 2-ге вид. Київ : КНЕУ, 2007. 592 с.

29. Самайчук С. І., Крикунова В. М., Танклевська Н. С. Фінансовий аналіз : навч. посібник. Київ : Олді+, 2025. 312 с.

30. Тютюнник Ю. М., Дорогань-Писаренко Л. О., Тютюнник С. В. Фінансовий аналіз підприємств : навч. посібник. Полтава : ПДАУ, 2024. 350 с.

31. Корягін М. В. Бухгалтерський облік у системі управління вартістю підприємства : монографія. Львів : Львівська комерційна академія, 2012. 388 с.
32. Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства : наказ Міністерства фінансів України від 27.06.2013 № 635. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0635201-13#Text> (дата звернення: 27.10.2025).
33. Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ, МСФЗ для МСП, МСБО, тлумачення) : офіц. Перелік. База даних «Законодавство України». URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/929_010#Text (дата звернення: 27.10.2025).
34. Борецько М. П., Бондар Н. В., Сисоєв О. П. Управління ризиками підприємства : навч. посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2022. 360 с.
35. Колісник О. П., Томша А. О. Методичні підходи та організація обліку і аудиту власного капіталу підприємств. Економіка та суспільство. 2022. № 37. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1201> (дата звернення: 27.10.2025).
36. Лісовий А. В. Стратегічний аналіз : навч. посібник. Ірпінь : УДФСУ, 2021. 176 с.
37. Мазур В. А., Томчук О. Ф., Бараніцький Ю. Ю. Методика аналізу фінансового стану підприємства відповідно до вимог внутрішніх і зовнішніх користувачів. Економіка. Фінанси. Менеджмент. 2017. № 3. С. 7–20.
38. Підгаєць С. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства на основі розрахунку інтегрального показника. Економіка та суспільство. 2024. № 70. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-70-41> (дата звернення: 27.10.2025).
39. Мулик Т. О., Гордієнко М. І. Методичні підходи до управлінського аналізу в умовах інтеграційних процесів. Економіка. Фінанси. Менеджмент. 2020. № 7. С. 7–19.
40. Бальоха А. Н. Вплив інфляційних процесів на фінансовий стан підприємства. Актуальні питання сьогодення. 2021. № 28. С. 95–101.